

2 Korinti

Pauloŋe Korinti yengât ekap betŋan kulemgum katyiŋgiop.

O bukulipne,

¹ Yen Korinti kapi ambolipne otmu Akaia hânân kapi nombotne tatmâ arap ya ambolipne orop Yesu Kiristohâlen biwiyenaje kepeim tem lâuwangim manŋetgât Anitâne meyehop. Nâ Paulo. Emelâk Awoŋnenne Anitâne Yesu Kiristohât aposolo sâam âi nihiop ya mem mansan. Otmu bukunenŋe âlâ, kutne Timoteo, yâkne nâ orop tânahom mansait. Netne herone nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgiat.

² Awoŋnenne Anitâ otmu Kutdânenne Yesu Kiristo yâkne enŋatyetneâk otmâ nâŋgâyiŋgim tihityene otmutâ biwi nâŋgân nâŋganyenaje kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât nâŋgâyiŋgim ulitgum gaman.

Anitâne biwi sânduhân katnenekmap.

³⁻⁴ Umatne topne topne teteningimawân Awoŋnenne Anitâ, Tihit tihit otmu Biwi Sânduk Amboŋaje mem hewewenjuhunenekmâ biwi sânduhân katnenekmap. Yakât nâŋgâm Kutdânenne Yesu Kiristo âwâne mepaem mannom. Otmu bukulipnenne yengâlen umatne topne topne teteyiŋgiwuap nenne gurâ yâkât wâtŋan kinmâ yan mem sânduk tuhuyeknom. ⁵ Emelâk Kiristone ikne den pat âlepne ekyongominiop ya nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm mem âlâlâ tuhunetâ sâtgum muop.

Otmu nenŋe yâkâlen biwinnenŋaŋe kepeim tem lâuwangim den pat âlepŋe lohimbi ekyongomunŋe nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm emelâk Kiristo mem âlâlâ tuhuwi yakât dopŋeâk mem âlâlâ tuhuneneksai. Yawu gârâmâ biwinnenŋaŋe Kiristo orop hikuakmâ konohâk otmu mansain. Yakât otmâ mem âlâlâ tuhunenekmaiân yâkŋe mem hewewenŋe tuhunenekmu biwi sânduhân manmain. ⁶ Otmu yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetâ manman kârikŋan katyekbuapgât nâŋgâm netŋe tem lâuwangim manmutŋe umatŋe âlâlâ kaknetŋan yâhâmap. Yâhâ umatŋe âlâlâ kaknetŋan yâhâmap yan ikŋe wâtŋan kinmâ biwinetŋaŋe yâkâlenâk kepeim manmutŋe biwinetŋe ki orotok sâmap. Otmu yen gurâ yawu manŋetâ umatŋe âlâlâ teteyiŋgiuwawân biwiyenŋe ki orotok sâwuap. ⁷ Yeŋe yawu manmâ ki lohotŋe otnomai yakât nâŋgâm enŋat yâhâp ki otmait.

⁸ Bukulipne, emelâk Asia hânân manbit yan umatŋe dondâhâlâk kaknetŋan yâhâmu hâhiwin nâŋgâwit yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Umatŋe ya kaknetŋan yâhâmu biwinetŋe orotok sâop yan mumutŋe hâknetŋe sânduk sâwuapgât nâŋgâwit. ⁹ Otmu emelâk Anitâŋe mundomgât sâpŋe kalop ya tetenitgiwomap sâm biwinetŋe memâk manbit. Yawu gârâmâ netŋe wâtnetŋanâk torokatmâ mandomgât dop ki tap. Yakât nâŋgâmutŋe haŋ sânitgiâkgât Anitâŋe nâŋgâmu umatŋe yu kaknetŋan yâhâop. Umatŋe yu kaknetŋan yâhâmu yan biwinetŋaŋe yâkâlen kepeim wâtŋan kindehât mem hewewenŋe tuhunelehop. Yawu tuhunelekmâ yan lok mumuŋe mumuŋambâ

mem yahatyekmu mannomai yakât dopneâk mâmânje otnitgimu biwinetje huruŋ sâmu manman âlepŋan manbit. ¹⁰ Yawu otmâ umatje kaknetŋan yâhâop yapâ menelehop. Otmu sâp âlâen umatje âlâ kaknetŋan yâhâwuawân yawuâk yapâ menelekmâ manman âlepŋan katnelekbe sâm ki pâpguwuap. ¹¹ Yawu gârâmâ yuwu sâmune nângânet. Umatje kaknetŋan yâhâwuap yan yen lok kingitje orowâkne biwiyenaje hikum netgât nângâm Anitâ ulitgunomai. Anitâ ulitgunetâ yawuâk tepje nângânitgimu hâmenetje kinbuap. Yakât otmâ netgât sâm herone otbaŋgim mepaenomai.

¹² Yene nângâm bâlenihimaihât yuwu sâmune nângânet. Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakje mâmânje otnihimu yen otmu lohimbi belângen manmai den perâkne âlâ ki ekyongom gaman. Otmu yu me ya otyiŋgiman ya gurâ uwawapje bia otyiŋgiman. Yawu otyiŋgiman yan lohimbi belângen manmai ya yengât orotmeme me nângân nângân ki watmâ otyiŋgiman. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakje biwine ekmu ârândâŋ oap yawu biwinaje nanŋan. Yakât otmâ ki aŋulakmâ mansan. ¹³ Emelâk den kulemgumune sâlikum topje nângâm heŋgenŋunetgât den ya topŋambâek kulemgum katyiŋgiwan. ¹⁴ Yawu gârâmâ yengâlen gâtje nombotŋaje den ya sâlikum nâhât biwinaan girawu tap yakât nângânetâ ki keterakyiŋgimu nângâm bâlenihim gai. Yawu gârâmâ biwinaan tap yu nângâm heŋgenŋum ewe katneketgât biwine mem mansan. Ewe katneketâ biwinenŋaje hikuakmâ konohâk otmu Kutdânenje Yesu Kiristo

âwurem gewuwân yâkât sennan kinmâ herone nannginon.

Paulone Korinti kapi ariwuapgât nângâmu umatne otmu pilâop.

¹⁵⁻¹⁶ Yâhâ yeŋe herone nângânihim mansai yakât ki nângâm ketet otman. Emelâk Epeso kapiânâk tatmâ den yuwu katyngiwan.

“Kapi yu pilâm Makeronia hânân ariwom yan angoân saru hâtikum yeŋgâlen takamune tipine tatnom. Tipine tatmâ mâtâp menihinetâ Makeronia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipne yekmâ benne âlâkuâk yeŋgâlen âwurem takamune tatnom. Otmu yapâ yawuâk mâtâp menihinetâ Yuraia hânân ariwom.” ¹⁷ Biwinane yawu nângâm den ya yeŋgâlen katmune takamu ekbi. Sâp yan mâtâp biatmu yeŋgâlen ki takawan. Yakât otmâ nâhâitne “Taka nenekbom sâop yamâ imbiâk sâop,” yawu mon nângâwi. Nâne yu me ya otbom sâm ekyongoman yakât kakŋan ninahâlâk nângâmune yahatmu nângân nângân âlâ ki hâukuman. Me biwi yâhâp ki otman.

¹⁸⁻¹⁹ Yâhâ Anitâmâ bulâne Amboŋe. Yakât otmâ yâkne den imbiâk ki eknongomap. Yakât otmâ nâne Sila yet Timoteo orop Anitâhât nanne Yesu Kiristo yâkât den pat âlepne ya kâsikum yingiminiwin yan Kiristone den imbiâk eknongominiop yawu sâm ki ekyongominiwin. Yâkne Anitâhât den bulâne eknongominiop ya nenne gurâ tâŋ tâŋâk ekyongominiwin. ²⁰ Otmu emet inânŋan Anitâne nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi tihitnenne otmâ ikne hoŋ bawaŋe

hângângumu ge manman âlepñan katnenekbuap sâm den hikuop. Yâhâ Yesu Kiristone hohet-nenñan tetem manop yâkâlen den yakât bulâñe aksisihâk tetem heñgeñguop. Yakât otmâ nenñe bulâñe yakât nâñgâm “ya bonñanâk” sâm Anitâ mepaemain. Anitâ ikñak mâmâñe otingimu Kiristohâlen biwinenñane tiñâk kepeim kârihem manmain. ²¹⁻²² Yawu manmâ yâhânehât Anitâñe menenekmâ nine nanne baratne sâm pat kuningiop. Pat yakât bulâñe ki biatingiâkgât Wâtgât mâmâñahât Heak hângângumu ge biwinenñe mem hewewenñe tuhunenekmap. Yakât otmâ hâmbâi Anitâñe menenekmâ ikñan torokatnenekmu manman kârikñahât bulâñe menom yakât nâñgâm engat yâhâp ki otmain.

²³⁻²⁴ Yeñgâlen ki takawan yakât yuwu sâmune nâñgâñet. Yeñgâlen taka kuwikyekmâ den sâyinñiwomgât nâñgâmune umatñe olop. Yawuhât otmâ Epeso kapi pilâm Makeronia hânân tâñ tâñâk takawan. Yeñe Kiristohâlen biwiyeñane kepeim mansai. Yakât otmâ den wuân me wuângât nâñgâñetâ bulâñe otmu lâum manñetgât nen Kiristohât aposololipñane ki meme sâsâ tuhuyekmain. Yawu otmâ yeñe biwiyeñane kepeiakmâ konohâk otmu herone nanñanñiñet sâm yen orop buku orañjim tânahom mansain. Den yan yu Anitâñe nâñgâmu bulâñe oap.

2

¹ Yâhâ emelâk yeñgâlen taka den sâyinñiwan yan yeñgâlen gâtñe nombotñane nâñgâm bâlenihiwi. Yakât otmâ âlâkuâk taka den sâyinñimune tepyeñe bâlemap sâm pilâm yuân tohowan. ² Yawu gârâmâ

yeŋgâlen taka den sâyŋgimune tepyeŋe bâleop mâne yengu yawuâk otmâ tep hero kakŋan ki katnekbâi. ³ Yâhâ nâŋe topŋe katmâ Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yŋgiminiwan. Yakât otmâ yeŋe otbi mewi yakât nâŋgâmune biwine herone otminiop yakât nâŋgâm yeŋe yawuâk otmâ mannomai, yawu biwinaŋe nâŋgâwan. Yakât otmâ yeŋgâlen takawan mâne tep herone kakŋan katnekbâihât dopŋe otbâp. Yamâ taka den sâyŋgimune nâŋgâm bâlenihinomai nâŋgâm pepa kulemgum katyŋgimune ekbi. ⁴ Yawu gârâmâ biwinaŋe kepeiyekmâ mansan. Yakât otmâ pepa kulemguwan ya sâlikum nâŋgâŋetâ tepyeŋe bâlewuap nâŋgâm tepne nâŋgâyŋgim dondâ isewan. Yawu otmâ ya sâlikum nâŋgâm nâhâtŋe “Nâŋgâningimap yaŋak pepa yu kulemgum katningimu takap,” sâŋ nâŋgânomaihât yawu kulemguwan.

Lok âlâŋe otmâ tâpikguop yâkât tosa pilâwaŋgiwi.

⁵⁻⁶ Yeŋgâlen gâtŋe lok âlâŋe otmâ tâpikguminiop. Yakât otmâ lohimbi dondâŋe tep bâle pato nâŋgâwaŋgim den âiân katbi. Den âiân katmâ sâŋ hârewaŋgim kewilâŋetâ ari biwiŋe gemu manmâ gap. Lok yaŋe yen orowâk manmâ otmu bâleop yakât otmâ yeŋe kewilâŋetâ manmâ gap yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap. Den sâŋ hârewaŋgiwi yamâ pesuk sâwaŋgimu yeŋgâlen torokalakmu manŋetgât naŋgan. ⁷ Yâkŋe yawuâk tâtâem otmâ manmâ yâhâmu biwiŋe mumu yaŋak Kiristo betgumapgât yeŋak tosaŋe pilâm biwiŋe mem hewewen tuhuŋetâ orowâk mannomai. ⁸ Otmu tepyeŋe nâŋgâwaŋgim mansai yakât

nângâmu keterakbanġiâkgât buku otbanġinomai.
 9 Otmu yeŋe nâhât sât watmâ lok ya den âiân katmâ sâmbâ hârewanġinomai me bia yawu biwinanġe nâŋgâm pepa kulemgum katyġiwan.
 10 Yâhâ otmâ tâpikguop yakât tosa ninahâk ki pilâwanġiwom. Anġoân yeŋe tosanġe pilâwanġinomai yan yeŋgât nâŋgâmune ârândânġ otbuap. Yeŋe yawu otġetâ nâku yawuâk tosanġe pilâwanġiwom yan Kiristonġe yakât nâŋgâmu ârândânġ otbuap.
 11 Otmu Satan Manman bâlenahât Ambonġe nen kerek hiliwahonehât kâitnongomap yakât topġe nâŋgâm henġenġuain. Yakât otmâ lok yakât tosa pilâwanġinom yanâmâ Satangât mâtâp manġuwanġinom.

Paulonġe Epeso kapi pilâm Makeronia hânân ar-iop.

12 Otmu bukune Titonġe yeŋgâlembâ takamu Toroa kapiân penanġiakmâ yeŋgât den pat eknohomu nâŋgâwom sâmbâ Epeso kapi pilâm Toroa kapiân ari mambotbanġiwan. Mambotbanġiwan yan Kiristo honġe bawanġim yâkât den pat âlepġe kapi ambolipġe kâsikum yġiwan. Kâsikum yġimune lohimbi dondânġe yâkâlen biwiyenġe katbi.
 13 Yawu gârâmâ mambotbanġimune biatmu yanak yeŋgât nâŋgâm dondâ gorânihiop. Yakât otmâ kapi ambolipġe pilâyekmâ wanġa mem Makeronia hânân takawan. Takamune penanġiakmâ yeŋgât den pat ya eknohop.

Kiristohât den pat ekyonġonġetâ nâŋgânġetâ âilonġo olop.

14 Yeŋgât den pat eknohomu nâŋgâm biwine sânduk sâmbâ Anitâ mepaewan. Nenġe Kiristo

orop biwinenñane kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Anitâne mâmâne otningimu yâkât âi memunne bulâne tetemap. Mâmâne otningimu Kiristohât den pat âlepne sâm haok tuhumunne hânñan kulemñan arimap. Otmu nenne hotomne nângâmunne âilongo otmap yakât dopñeâk lohimbi hânñan kulemñan manmâ arañe den pat âlepne ya nângâñetâ âilongo otmap. ¹⁵⁻¹⁶ Nângâñetâ âilongo otmu Manman Ambonane mem hewewen tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyene katñetâ manman kârikñahât pat kuyingimap. Lohimbi yañeâmâ den pat ya nângâñetâ hotomne âilongo pilâmap yakât dop otmap. Yâhâ lohimbi nombotne hiliwahonomaihât pat mansañe ya nângâñetâ korokne pilâmap yakât dop otmap. Yakât otmâ nângâñetâ gemu bet pilâm hiliwahonomai. Lok girawuyane âi yu meñetâ dopñan otbuap? Yakât yuwu sâmune nângâñet. Kiristone menenekmâ aposolo âi sâm ningiop. Yakât otmâ hoñ bawangim yâkât den pat âlepne ekyongomain. Ekyongomain yan hotomne pilâmu nângâmunne âilongo otmap yakât dopñeâk Anitâne nângâningimu âilongo otmap. ¹⁷ Yâhâ lok perâkne dondâhâlâkne biwiyene kurihiakmâ tewetsenñahâlâk nângâm yengâlen taka Kiristohât den pat kelangatmâ kâsikum yingimai. Yâkne otmai yawu ki otmain. Anitâ ikñak den âlâlâ biwinenñan katmap ya ekyongomain. Yâkne nenekmu ârândân olâk sâm Kiristo hoñ bawangim den tâñ tâñâk ekyongomain.

*Nenje wâtnenñanâk kinmâ Kiristo hon
bawanjinomgât dop ki tap.*

¹ Den ekyongoan yu nângâm nâhâitje “Ikñahât nângâmu yahatsap” sâmai me bia? Den âlâ yuwu sâmune nângânet. Emelâk lok nombotje yengât bukulipyenaje herone nângâyîngim pepa mem kulemgum yîngiwi ya mem taka tiripyongonetâ sâlikum buku otyîngînetâ orowâk tatmâ den kâsikum yîngim gai. Otmu âiyeje tuhum pesuk pilâm Kiristohât komot âlâhâlen ari nep tuhunomai yan “Pepa kulemgum ningînetâ mem ari tiripyongonom,” sâm ulityongonomai. Yawu otmai yamâ nâne yawu ki otman. ² Yâhâ lok âlâ me âlâne nâhât âi yukât topje nângâne sâm otjetâ pepa âlâ ki tiripyongomune eknomai. Yengât manmanyenje ekmai yan nâhât pepa ekmai yakât dop oap. Yakât otmâ yuwu sâmune nângânet. ³ Kiristone hângânnohomu ikje den pat âlepje ekyongowan. Ekyongomune nângânetâ Anitâ Manman Ambonaje ikje Wâtgât mâmâñahât Heak hângângumu ge mem hewewerj tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyenje katbi. Yakât otmâ yengâlen bulâne teteap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâne manmanyenje eknomai yan nâne Kiristo hon bawanjiman yakât topje nângâm hengenjunomai. Yakât otmâ yene pepa kulemgum nihinomaihât ki nângâman. Otmu torokatmâ sâwe. Emelâhâmâ Anitâne girem den Mose ekumu tape mem kulemguop ya Isirae lohimbiñe sâlikum Anitâhât topje tipîne nângâwi. Yâhâ sâp yiwerenje yuâmâ Wâtgât mâmâñahât Heakje Anitâhât biwiñan den âlâlâ tatmap ya mem biwinenñan katmap.

4-5 Yakât otmâ nenŋe wâtnenŋanâk kinmâ âi memunŋe bulâŋe tetemap sânomgât dop âlâ ki tap. Kiristohâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât wâtŋan kinmâ âi memunŋe nenekmu dopŋan otmâp.

⁶ Kiristoŋe manman kârikŋahât mâtâp âiŋe mem teteningiop. Yakât otmâ hoŋ bawaŋgiwehât Anitâŋe menekmâ âi sâm nihiop. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu mâtâp âiŋe ya watmâ yâhâm yan manman kârikŋahât bulâŋe membom. Yâhâ lohimbiŋe girem den nâŋgâmai yan biwiyenambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemu otŋetâ bâlemâp. Yakât otmâ yawuâk torokatmâ otnomai yan matŋe umatŋe yinŋimu mem hiliwahonomai.

Kiristoŋe mâtâp âiŋe meningiop yakât nâŋgâmunŋe yahatmap.

⁷⁻¹¹ Emelâk Anitâŋe girem den Mose ekumu tape mem kulenguop. Yakât kakŋan girem den ya Isirae lohimbi ekyongomu nâŋgâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyenŋan hâumu yan otmâ tâpikguminiwi yakât nâŋgâm aŋulakbi. Otmu yapâek girem den lâum pâpŋum yaŋak hiliwahonomgât pat mansain yawu nâŋgâm manmâ gai.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâmunŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewenŋe tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yawu manmunŋe Anitâŋe tosa pilâm manman kârikŋahât pat kuningimu mansain yawu nâŋgâmunŋe biwinenŋe huruŋ sâmap. Biwinenŋe huruŋ sâmu

Wâtgât mâmâñahât Heakñe mâmâñe otingimu Kiristo hon bawanjim mansain.

Kândikum emelâk Anitâñe girem den ya Mose ekumu kulempuop yan ikñe lañinñe siliñ siliñ sâm Mosehât kundenñan hâumu kaok bolañ bolañ olop. Yawu otmu pumñambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenñe kâiâkñe olop. Kundenñe kâiâkñe olop yamâ Isirae lohimbiñe ekñetâ irik irik sâmu dâñâk ki ekbi.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepñe nâñgâmain yan Anitâhât lañinñe biwi nâñgân nâñgânñenñan pilâmu hañ sâningimap yamâ bok sâwuapgât dop âlâ ki tap. Emelâk lañinñe Mosehât kundenñan hâuop yamâ bialop. Yâhâ sâp yuâmâ lañinñe lok biwinenñan pilâmap yañeâmâ emelâk gâtñe ya wangim biwinenñan pilâm yâhâwuap. Yakât otmâ nâñgâmunñe âlâ kândâkdâ otmap.

¹² Otmu nenñe Kiristohât den pat âlepñe lohimbi kâsikum yinñimunñe nâñgâmai. Nâñgâmai yan Anitâhât lañinñe biwiyenñan pilâmu hañ sâyinñiwuap yakât nâñgâm den tâñ tâñâk kâsikum yinñimain.

¹³ Yâhâ emelâk Moseñe olop yan hâum sâmune nâñgâñet. Emelâk Moseñe Sinai pumñan yâhâmu Anitâ orop den olowot. Den otmutâ yan yâkât lañinñe Mosehât kundenñan hâumu kaok bolañ bolañ olop. Yâhâ den otmutâ pesuk sâmu pumñambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenñe kâiâkñe olop. Otmu Anitâhât den Isirae lohimbi ekyongop yan lañinñe biatmu kundenñe ekmai sâm sâñgum potonñe mem kundenñe kâtâpgum den ekyongop. Yawu ekyongom benñe âlâkuâk

Anitâ orop den otde sâm pumñan âwurem yâhâop yan sângum potonñaje kundenñe kâtâpguop ya mem gahaemu den olowot. Den otmutâ lañinñaje kundenñan hâumu âlâkuâk kaok bolañ bolañ olop. Yawu gârâmâ emelâk Mose otmu Isirae lohimbiñe otminiwi ya watmâ ki otmâ mansain. Yakât yuwu sâmune nângâñet. ¹⁴⁻¹⁶ Moseñe kundenñe kâtâp gumu Isirae lohimbiñe ki ekbi yakât dopñeâk biwi nângân nângânyeñe manguakmu Anitâhât den ekyongop ya nângâñetâ ki keterakyiñgiop. Sâp yapâek Isirae lohimbi tetem manmâ gai ya yengât biwi nângân nângânyeñe yawuâk manguakmu miti den kândikum kulemgowi ya sâlikum nângâñetâ ki keterakyiñgimap. Yawu gârâmâ Moseñe âwurem Anitâhâlen yâhâop yakât den kulemguop ya yuwu tap.

“Kutdâhâlen âwurem yâhâwe sâm sângum potonñaje kundenñe kâtâpguop ya mem gahaem ehop.” Den yawu tap.

Otmu yakât dopñeâk Isirae lohimbi otmu lohimbi wosapâ wosapâ manmai yañe Kutdânenñe Kiristohâlen biwiyene katmai yan ikñak biwi nângân nângânyeñe mem pâron pilâyin gimu miti den ya sâlikum nângâñetâ keterakyiñgimap. ¹⁷ Otmu lok âlâ me âlâñe Kutdâhâlen biwiyene katmai yan girem den topñe topñe kulemgowi yapâ holanyekmap. Otmu Wâtgât mâmâñahât Heakñe mem hewewen tuhuyekmu Anitâhât den nângâñetâ keterakyiñgimap. ¹⁸ Otmu Moseñe Kutdâ orop den olowot yan yâkât lañinñaje Mosehât kundenñan hâumu kaok bolañ bolañ olop yan Isirae lohimbiñe Kutdâhât towatñe ekbi. Yâhâ

nen gurâ yakât dopneâk mansain yakât yuwu sâmunne nângânet. Nenneâmâ angoân Kutdâhâlen biwinnenne kepeim tem lâuwanjim manbin. Yawu manmunne Wâtgât mâmâjahât Heakne mem hewewen tuhunenekmu Kutdâne olop miop yawu otneâk nângâwin. Yawu otneâk nângâwin yan mâmâne otningimu olop miop yawu otmâ manne sâm otmunne nenekmu tipine âlepne olop. Otmu yakât kaknan otbin mewin ya wangim tem lâuwanjim manmunne nenekmu ârândâne oap. Otmu yawuâk mâmâne otningimu manmâ yâhânom yanâmâ Kutdâne olop miop yawu otmunne nenekmu dopnan otbuap. Yakât nângâm yawuâk otmâ mannom yan lohimbine manmannenjan Kutdâhât towatne eknomai.

4

Paulone Kiristohât den pat âlepne ki kelangatmâ ekyongop.

¹ Nâne Kiristohât den pat âlepne pâku lohimbî kâsikum yingiwêhât Anitâne tepne nângânihim aposolo âi sâm nihiop. Yakât otmâ âi yu memune umatne âlâlâ tetenihimu biwine ki orotok sâmap. ² Kiristohât den pat yamâ bulâne. Yakât otmâ Anitâhât senjan manmâ den ya ki kelangatmâ kâityongoman. Lohimbî kerekne den pat yu nângânetâ bulâne otmu nâhâtne “Den bulâne eknongomap” sânetgât uwawapne bia manmâ den tâne tânâk ekyongoman. ³⁻⁴ Yawu gârâmâ den pat yu lohimbî belângen manmai ya ekyongomune nângânetâ helekne otmap. Ya yengât topyene yuwu sâmunne

nângânet. Anitâhât lajinņane biwiyenan pilâmu Kiristohât den pat nângânetâ haņ sâyingimap sâm Manman bâleņahât Amboņane biwi nângân nângânyeņe kâtâpguyingimu omoņ bâleņan tatmai. Yakât otmâ den pat âlepņe ekyongomune nângânetâ ki keterakyingimap. Nângânetâ ki keterakyingimap yakât otmâ Kiristo yet Anitâ topyetņe dop konohâk oap yakât gurâ ki nângânetâ keterakyingimap.

⁵ Yeņe nâhât nângânetâ yahalâkgât ki nângâman. Kutdânenņe Kiristo yâkât tem lâuwanġim mepaenġtgât yâkât den pat âlepņe kâsikum yingim hoņ bayingiman. ⁶ Kândikum emelâk Anitâņe hân himbim ki kândikyotgowân omoņ pato sâhâm iop. Omoņ sâhâop ya Anitâņe sâmu lajinņe pilâop. Yakât dopņeâk lohimbim kerek nenņe omoņ bâleņan manminiwin yan yâkņe sâmu lajinņane biwinenņan pilâop. Biwinenņan pilâmu haņ sâningimu ikņe biwiņan girawu tap yamâ Kiristone olop miop yan tetemu ekbin.

Anitâhât wâtņan kinmain yan biwinenņe ki gemap.

⁷ Yawu gârâmâ Anitâhât lajinņane biwinenņan pilâmu haņ sâningimu ikņe biwiņan tap ya nângâmain. Umatņe topņe topņe teteningimu hâhiwin kakņan manmunņe wâtneņe orotok sâmap. Wâtneņe orotok sâmu Anitâhât wâtņanâk kinmâ Kiristohât den kâsikum yingimunņe nângânetâ manman âlepņahât bulâņe teteyingimu ekmai. Ya ekmâ yan Anitâhât wâtņe ekmai. ⁸ Yâhâ lok belângen manmaine hâhiwin ninginetâ biwinenņe orotok sâmap. Yawu

gârâmâ Anitâhât wâtņan kinmunņe yanâmâ biwinenņe ki gemap. Yawu manmunņe mâtâp maņguningine sâam pâpgumai. ⁹ Otmu mem âlâlâ tuhunenekmaiân bâsok mumain. Yawu otmai tuhunenekmaiâke yamâ benņe Anitâņe nâņgâningimu hâmenenņe kinmap. ¹⁰⁻¹¹ Emelâk Yura nengât papatolipnennņe Yesu mem ge katne sâam mem âlâlâ tuhum ganjetâ hâhiwin kakņan manmâ muop. Yakât dopņeâk lohimbî belângen manmainņe nen mem ge katnenekne sâam mem âlâlâ tuhunenekņetâ hâhiwin kakņan manmâ bâsok bâsohâk mumain. Yawu gârâmâ Yesuhât wâtņan kinmâ yâkât âi ya memain yan lohimbî yaņe nenekmâ Yesuņe mumuņambâ yahatmâ mâmâņe otyiņgimu âi memai nengât yawu nâņgâmai. ¹² Nenņe yeņgât nâņgâm âi mem hâhiwin kakņan manmain. Yawu manmain yakât huhopņe yeņe yâkâlen biwiyeņe kepeiņetâ manman kârikņahât pat kuyiņgimu mansai.

¹³ Emelâk lok âlâ umatņe tetewaņgimu den kulemguop ya yuwu tap.

“Yâkâlen biwinaņe kepeim manban yakât nâņgâm ekuwan.” Den yawu tap.

Lok yaņe Kutdâhâlen biwiņe kepeiop yakât den ekuop. Yakât dopņeâk Kutdâhâlen biwinenņe kepeim ikņe den pat âlepņe lohimbî ekyongomain. ¹⁴ Otmu yâkâlen biwinenņe kepeim manmâ yâhânom otmuâmâ Anitâņe Kiristo mumuņambâ mem yahalop yakât dopņeâk yen orowâk mumuņambâ mem yahatnenekmu yâkât senņan kinnom. ¹⁵ Yakât nâņgâm manman âlepņahât bulâņe yeņgâlen teteyiņgiâkgât nenņe hâhiwin kakņan Kutdâ hoņ bawaņgim ikņe den

pat âlepņe kâsikum yingim gain. Otmu yeņe gurâ yawuâk den pat âlepņe ya sâm haok tuhunomai. Sâm haok tuhunetâ Anitâņe ikņe enġatņeâk otmâ lohimbi tihityeņe otmâ Kiristo hâņgâņgumu ge kawenennan kinmu kuņetâ muop yakât nâņgânomai. Yakât nâņgâm lohimbi kiņgitņe orowâkņe tâtâemâk yâkâlen biwiyeņeņe kepeim Anitâ heroņe nâņgâwaņgim mepaenomai.

¹⁶ Yakât nâņgâm umatņe topņe topņe teteningimawân biwinenņe ki gemap. Bulâņanâk nenņe hâhiwin kakņan manmâ yâhâm munom. Yawu gârâmâ hilâm ârândâņâk Anitâhât Wâtġât mâmâņahât Heakņe biwi nâņgân nâņgânnenņe mem hewewen tuhumap. ¹⁷⁻¹⁸ Sâp yiwerenņe yuâmâ Kiristo hoņ bawawņgim hâhiwin kakņan mansain. Yâhâ hâmbâi sâp patoen Anitâņe manman kârikņan mem katnenekmu heroņe kakņan manmâ yâhâmbisâin. Yakât nâņgâm manman kârikņan mannom sâm biwinenņe galemahom manmâ yâhânom. Yâhâ umatņe topņe topņe teteningimu hâhiwin kakņan manmain yuâmâ sâp ki kâlep otmuâk pesuk sâwuap. Yakât nâņgâm umatņe girawuyeņe kaknennan yâhâwuap yakât ki nâņgâm ketet otmain.

5

Anitâņe hâknennę âiņe ningimu haņġalakmâ manman kârikņan mannom.

¹ Umatņe girawuyeņe kaknennan yâhâwuap yakât ki nâņgâm ketet otmain yakât topņe yuwu. Nenņe hânân yuân kandi manmain. Anitâņe selep kandi tuhum katnenekmu yan mansain

yawu oap. Yawu gârâmâ manmâ yâhâm munom yanâmâ himbimân yâhâmunje hâknenje âiŋe ningimu memom yamâ emet kârikŋe tuhum katnenekmu yan manmâ yâhâmbisâingât dop. ²⁻⁴Yâhâ hânân yu umatŋe topŋe topŋe teteningimu hâhiwin nâŋgâmainân mumuhât hâknenje ihiwe ihiwe otmap. Yawu gârâmâ mumunje kurihineneknomaihât nâŋgâm ketet otmain. Yâhâ Kiristoŋe âwurem gemu Anitâŋe hâknenje âiŋe mem ningimu haŋgalakmâ manman kârikŋan mannomgât nâŋgâmain. ⁵Otmu Anitâŋe ikŋe orop manman kârikŋan manmâ yâhâmbisâin yakât nâŋgâm pat kuniŋiop. Yâhâ pat yakât bulâŋe ya ki memom sâmbiwi yâhâp otmaingât ikŋak Wâtgât mâmâjahât Heak hâŋgângumu ge mem hewewen tuhunenekmap. Yakât otmâ bulâŋanâk manman kârikŋan manmâ yâhânom nâŋgâmain.

⁶⁻⁸Yakât nâŋgâmunje biwinenŋe ki orotok sâmap. Bulâŋanâk hânân yu manmâ Kutdâhât kapi himbimân tap ya ki ekmain. Yawu gârâmâ hân yu pilâm himbimân yâhâm Kutdâ orop mannomgât nâŋgâm biwinenŋe hikum manmain. Yawu manmâ umatŋe topŋe topŋe kaknenŋan yâhâmwân biwinenŋe ki orotok sâmap.

⁹⁻¹⁰Hâmbâi sâp patoen nen kerekŋe Kiristohât senŋan kinmunŋe otmain memain ya ekbuap. Ekmu ârândâŋ otbuap me ki ârândâŋ otbuap yakât dopŋan den sâmbâreningim amboŋan amboŋan matŋe kâpekningiwuap. Yakât otmâ yuwu nâŋgâmain. Hânân yu torokatmâ mannom me mum himbimân yâhânom yakât ki nâŋgâmain. Yâhâ biwinenŋe Kutdâhâlen kepeim hoŋ

bawaŋgim manmunŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât nâŋgâmain.

Lok yengât kut patyehâlâk ki nâŋgâmunŋe yahatbuap.

¹¹ Yawu otmâ Kutdâ ewe katmâ mansan. Yakât otmâ lohimbine den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât den tâŋ tâŋâk ekyongom engatyenjan geman. Anitâhâlen biwinanŋe tiŋâk kepeim tem lâuwawŋim gan yakât nâŋgânihimu ârândâŋ otmap. Otmu yen gurâ yawuâk nâŋgânihinetâ ârândâŋ oap yakât nâŋgâm biwinanŋe mem mansan. ¹² Yamâ benŋe nâŋgânihinetâ yahalâkgât ki nâŋgâman. Yâhâ lok nombotŋanŋe gurâ lok âlâ me âlâhât kut patyene nâŋgâŋetâ yahatmap yâhâk buku otyiŋgimai. Yawu otmai yan buku ya yengât biwiyenjan girawu tap yakât ki nâŋgâmai. Lok yawuyanŋe yengâlen taka nâhât sâŋm bâlenomai. Yawu otnomai yan nâŋe Kiristo hoŋ bawawŋimune umatŋe âlâlâ tetenihimu Anitâŋe tihitne otmap yakât ekyongonomai. ¹³ Otmu umatŋe topŋe topŋe tetenihimu hâhiwin kakŋan manman yan kârihem kinmâ Kiristohâlen biwinanŋe tiŋâk kepeim âi tuhum hoŋ bayiŋgiman. Sâp yan lok nombotŋanŋe nekmâ nâhâtŋe “Biwiŋe hâlim otmu yu oap,” yawu sâmai. ¹⁴⁻¹⁵ Kiristoŋe lohimbini kerek wawaenenekmâ nengât tosa mem kawenenjan kinmu Anitâŋe betgumu kuŋetâ muop. Yakât otmâ betgumu kuŋetâ muop yan nen gurâ tosanenjahât matŋe sâŋm Anitâŋe betnongomu nongoŋetâ muwin yawu olop. Otmu Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu manman kârikjahât mâtâp mem teteningiop. Yawuhât

otmâ tihitnenne otmap. Yakât nângâmunnje bulâne otmu nenjahât nângâmunnje gemu yâkât tem lâum hon bawanjim mannom. ¹⁶ Emelâk Kiristohâlen biwinenne ki katbin yan nângân nângânnenneâk watmâ lok yengât kut patyenahâlâk nângâmunnje yahatminiop. Yawu otmâ Kiristohât nângâmunnje tângât otminiop. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenne katbin yapâek yâkât biwinan girawu tap ya nângâmain. ¹⁷ Yâhâ lok âlâ me âlâne Kiristohâlen biwiyeje katmai yan mem hewewenjuhuyekmu biwiyejambâ nângân nângân bâlene tetemap ya bet pilâmai. Bet pilânetâ biwi nângân nângânyenje mem pâron pilâyinjimu nângân nângân âlepne biwiyejambâ tetemu watmai.

Anitâne kaok nângâningim tosanenne pilâningimap.

¹⁸⁻¹⁹ Angoân nen kerekne Anitâhât nângâmunnje gemu betbangim gamunne nângâm bâleningiminiop. Yawu gârâmâ ikne engatneâk otmâ wawaenenekmâ Kiristo hângângumu ge sâreerenekmâ kawenennan kinmu kujetâ muop. Yakât otmâ yâkâlen biwinenne katmunne nengât kaok nângâningimap. Kaok nângâningim yan Kiristone nengât otmâ muop yakât nângâm tosanenne pilâningimap. Otmu lohimi belângen manmai ya den pat âlepne yu ekyongonehât sâm ningiop. Yawu gârâmâ yâk yengâlen ari ekyongomunne Kiristohâlen biwiyejane kepeinetâ yâk gurâ yawuâk kaok nângâyingsiwuap.

²⁰⁻²¹ Anitâne Kiristo hângângumu ge koko salehâk manop. Yamâ benne nengât tosehât otmâ kawenennan kinmu kujetâ muop.

Yakât otmâ nenje Kiristo orop biwinenjaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Kiristone nengât tosehât otmâ muop yakât nâŋgâm kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim nenekmu ikje nanje baratje bulâje otmâ koko salehâk mansain. Otmu yeje yawuâk Kiristo orop biwiyenjaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manjet sâm ikje sâtgât otmâ ekyongoain.

6

¹ Anitâje ikje engatjeâk otmâ yen orop wawaenenekmâ mâmâje otingimu manman âlepjahât bulâje teteningimu manmâ gain. Bulâje yawuâk teteyingimu manmâ yâhânetgât nâŋgâmain. ² Yâhâ emelâk Anitâje poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

“Emelâk nâje manman bâlenjahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbomgât sâp katban ya yiwerenje teteap. Yakât otmâ ulitnohoŋetâ tânyongowom.”

Den yawu tap yakât yuwu sâmune nâŋgânet. Sâp kalop ya yu teteap. Yakât otmâ ulitguŋetâ manman bâlenjahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbuap.

Kiristohât tem lâuwaŋgim biwinenje galemahom mannom.

³ Nenje Kiristohât den pat âlepje lohimbi kâsikum yingimain yan nengât nep ekŋetâ bâlemu den ya betbaŋgimai sâm biwinenje galemahomain. ⁴ Otmu yeje nengât “Bulâjanâk Anitâhât hoŋ bawaŋgim târârâk manmai,” yawu sâŋetgât nenje yuwu otmâ hoŋ bawaŋgim nep memain. Lohimbi belângen mansaiŋe

mâtâp maŋuningim mem âlâlâ tuhunenekŋetâ mâtâpġât pâpġum hâhiwin kakŋan manmâ Anitâhâlen biwinenŋaje kepeim manmâ gain. ⁵ Kiristohât den pat âlepŋe ekyongominiwin yan lohimbi nombotŋaje nâŋġâm kuk otmâ mem âlâlâ tuhunenekmâ nongom pâi emetŋan katnenekŋetâ tatbin. Otmu yapâ holaŋnenekŋetâ ge âi meminiwinân sâp âlâen omoŋe ki iminiwin, me sâp sâsâŋan sot ki neminiwin. Yawu otmâ âi hâhiwin kakŋan tuhum gain. ⁶ Otmu Wâtġât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu yuwu otmain. Manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe nâŋġâm heŋġeŋġum biwinenŋe galemahom uwawapŋe bia manmain. Lohimbi nombotŋaje mem bâlenenekŋetâ yakât matŋe ki kâpekyiŋgimain. Yawu otmâ lohotŋan otyiŋgim mem buku tuhuyekmain. ⁷ Otmu Anitâhât wâtŋan kinmâ den kâsikum yingimunŋe nâŋġâŋetâ bulâŋe otmap. Yawu otyiŋgimunŋe nengât nâŋġâm Anitâhât tem lâum hoŋ bawaŋgim mansai nâŋġâmai. Hoŋ bawaŋgim manmain yan Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yawu otmâ Wâtġât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu lohimbi ekyongomunŋe orotmeme bâleŋe betbaŋgim yâkâlen biwiyene katmai. Otmu lohimbi belâŋen manmainŋe mâtâp maŋuningine sâm otmai yan ki lohotŋe otmain. ⁸ Lohimbi nombotŋaje nâŋġâningiŋetâ yahatmap. Yâhâ nombotŋajeâmâ nâŋġâningiŋetâ gemap. Nombotŋaje mepaenenekmai. Yâhâ nombotŋajeâmâ den belâŋen sâm bâleningimai.

Nenŋe den bulâŋe ekyongomain yan nengât lok perâkŋe sâmai. ⁹ Lohimbi nombotŋaŋe nengât lok kutdâ sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ lok inŋe sâmai. Mesek sâtŋan kinmain yan lok nombotŋaŋe nenekmâ getek munomai sâmai yamâ benŋe belâŋen wâtŋenŋe tiŋ tiŋ sâmu manmunŋe nenekmâ pârâk pilâmai. Otmu umatŋe âlâlâ teteningimap yan Anitâŋe kuwiknenekmu hâmenenŋe kinmap. ¹⁰ We bâle nâŋgâmain yamâ biwinenŋe heronŋe otmap. Lohimbi nombotŋaŋe nenekmâ lok umburuk sâmai. Yawu gârâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâk den kâsikum yinŋimunŋe manman âlepŋahât bulâŋe topŋe topŋe yeŋgâlen tetemap. Bonŋanâk senŋe âlâlâ ki tatningiap. Yawu gârâmâ Anitâŋe himbimân yâhâ mannongât pat kuningiop.

¹¹ Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwinan tatmap ya âlâ ki kurihian. Nâŋgân nâŋgân ya kerek sâm tetem ekyongoan. ¹² Yeŋe nine nanne baratne yawu mansai yakât otmâ biwinanŋe kepeiyekmâ mansan. Yâhâ yeŋeâmâ biwiyenŋe ki kepeinekmâ mansai. ¹³ Yakât nâŋgâm biwinenŋaŋe kepeiakmâ mannehât nanŋan.

Lohimbi belâŋen manmai ya orop biwinenŋaŋe ki hikuakmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe watnom.

¹⁴⁻¹⁵ Yeŋe lohimbi belâŋen mansai ya orop biwiyenŋaŋe hikuakmâ nanŋanŋim tânahonomaihât dop âlâ ki tap. Anitâŋe yen yekmu ârândânŋ olâkgât târârâk manmai. Yâhâ belâŋen mansaiŋeâmâ kiŋonŋ maŋonŋ manmai. Yeŋeâmâ Lanŋinŋe Amboŋe, Kiristo, yâkâlen biwiyenŋaŋe kepeim tem

lâuwanġim manmai. Yâhâ lohimbi belângen manmai yâkneâmâ Omoŋ Amboŋe, Satan, yâkât tem lâuwanġim manmai. Yawu gârâmâ topyeŋeâmâ ikŋiâk ikŋiâk tap. Yakât otmâ yâk orop biwiyenaje ki hikuakmâ tânahonomaihât den yu ekyongoan.
¹⁶ Nenâmâ yen orop Anitâ Manman Amboŋahât opon kâmbukŋe yawu mansain. Yakât Anitâŋe den âlâ yuwu sâop.

“Nâŋe nine lohimbi orop tatmâ tihityeŋe otmâ yâhâwom. Tihityeŋe otmune nâhât komot otmâ Anitâ Awoŋnenŋe sâŋ mepaenekmâ yâhâmbisâi.”

Den yawu sâop. Ambonenŋe Anitâŋe hohetnenŋan tatmâ tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ pâku lohimbi hohetyeŋan tatmâ yâk orop biwiyenaje hikuakmâ mannomaihât dop âlâ ki tap.
¹⁷⁻¹⁸ Anitâŋe den âlâ yuwu sâŋ ikŋe lohimbi ekyongop.

“Pâku lohimbiŋe orotmeme kiŋgoŋ manmai. Yakât otmâ yeŋe yâk yeŋgât orotmeme kiŋgoŋ ya pilâm ga yeŋeâk manŋet. Yeŋeâk mannomai yanâmâ nine nanne baratne sâŋ meyekbom. Meyekmune yeŋe gurâ Awoŋnenŋe sâŋ nâhâlen torokatŋetâ orowâk tatnom. Anitâ Wâtgât Amboŋe den yawu sâop.”

7

¹ Bukulipne, yuwu sâŋmune nâŋgâŋet. Anitâŋe nine nanne baratne sâŋ menenekmu orowâk tatmunŋe tihitnenŋe otbuap yakât pat kuningiop. Yakât nâŋgâm ewewanġim yâkât senŋan koko salehâk manne sâŋ orotmeme bâleŋe pilânom.

Otmu nângân nângân âlâ me âlâne biwinenñe mem bâleningimap ya gurâ pilânom.

Pauloñe Korinti yengât biwi hero nângâyinyiminiop.

² Nâñe yengâlen puwâk takawan yapâek ki kâityongom manmâ gan. Me yengâlen gâtñe âlâ me âlâ ki mem bâleyekmâ gan. Me den kâsikum yingim gan ya nângâm lok âlâ me âlâne Kiristo ki betguwi. Embânâmbâek yawu manmâ gan. Yakât otmâ yeñe biwiyeñeñe nâ orop kepeiakmâ kaok nanğanñim mannehât nanğan. ³ Yâhâ yengâlen gâtñe nombotñeñe nâhâitñe “Mem bâlenenekmâ mansap,” nângâmai. Yawu nângâmai yamâ den ekyongoan yu nângâñetâ biwiyeñan hâuâkgât ki yan. Bulâñanâk biwinane kepeiyekmâ manmâ gan. Yakât otmâ sâp kâlep ki otmuâk mumbom, me torokatmâ manmâ yâhâwom yamâ biwinane yuwuâk kepeiyekmâ manmâ yâhâm mumbom.

⁴ Emelâk den ekyongomune nângâwi ya watmâ gai yakât Titone eknohomu nângâmune biwine huruñ sâop. Yakât otmâ nângân nângân âlâlâ biwinane yengât nângâman ya pahâk ekyongoan. Yakât otmâ sâp yiwereñe umatñe âlâlâ kaknan yâhâmu mansan yuân yengât nângâm biwi hero otmâ mepaeyekmâ mansan. Mepaeyekmâ yengât den pat buku nombotñe ekyongoman.

⁵ Yawu gârâmâ Toroa kapi pilâm Makeronia hân yuân takawin sâp yapâek lohimbi belângen manmaine mâtâp mañguningine sâm mem âlâlâ tuhunenekñetâ umatñe kakñan manmâ gain. Otmu Titone yengât ki eknohop yan yengât gorânihimu biwine orotok sâmu manban. ⁶ Yawu

gârâmâ biwinenŋe orotok sâmu manmain yan Anitâŋe mem hewewenŋe tuhunenekmâ mem biwi sânduhân katnenekmap. Yawu otmâ Titohât mâtâp mewanŋimu nâhâlen taka yengât den pat eknohom yan biwine mem hewewenŋe tuhuop. ⁷ Otmu emelâk den ekyongowan ya nâŋgâŋetâ biwiyenŋan hâumu tepyeŋe nâŋgâm kaok nâŋgânihi. Yakât otmâ lok nombotŋaŋe sâmbâlenihiwi ya kâpekyiŋim sârerenebki yakât den pat Tito ekuŋetâ biwiŋe huruŋ sâop. Otmu yâkŋe taka den pat ya eknohomu biwine huruŋ sâmu heronŋe dondâ nâŋgâyinŋian.

⁸⁻⁹ Pepa kulemgum katyiŋgiwan ya sâlikuŋetâ biwiyenŋan hâumu tepyeŋe bâleop. Yakât den pat eknohomu nâŋgâmune umatŋe olop. Yawu gârâmâ tepyeŋe bâleop yapâek kuwihakmâ tâŋ tâŋâk manmâ gai. Yawu otmâ sâp yuâmâ tep bâle kakŋan ki mansai. Yakât nâŋgâm tepne heronŋe nâŋgâyinŋim emelâk pepa kulemgum katyiŋgiwan yakât nâŋgâmune ki umatŋe oap. Bulâŋanâk aŋgoân tep bâle kakŋan katyekban. Yawu gârâmâ Anitâŋe nâŋgâyinŋimu kuwihakmâ tâŋ tâŋâk manmâ gam manman bâlenjahât mâtâwân ki kionŋbi. ¹⁰ Yeŋe tep bâle nâŋgâwi yamâ kuwihakmâ manman kârikjahât mâtâp ya watmâ gai. Yakât nâŋgâmune ki umatŋe oap. Yâhâ lohimbi belâŋgen manmainŋe tep bâle nâŋgâmai yan biwiyenŋe ŋasin otmu hiliwahonomaihât mâtâp watmai. ¹¹ Aŋgoân tep bâle kakŋan katyekban. Yakât otmâ yeŋe aŋulakmâ yanak eweakbi. Yawu gârâmâ Anitâŋe wawaeyekmâ umam sâyinŋiâkgât nâhât den tem lâum in yawu lok ya den sâmbâhârewanŋim matŋe

wan̄bi. Yakât otmâ lok yan̄e otmu bâleop yâkât tosan̄e yen ki meyeksap. Yakât otmâ Anitân̄e nân̄gâmu ârândân̄ oap. Otmu nâku yawuâk nân̄gâyîngian.

¹² Anitâ biwinenn̄e ekmap̄n̄e nekmu ârândân̄ olâk sâ̄m den kulemgum katyîngiwan. Lok âlân̄e bukun̄e âlâ mem bâlemu kuk olowot yâk yetgâlâk nân̄gâm ki kulemgum katyîngiwan. An̄goân̄ yan̄e biwiyen̄an̄e nâhât nân̄gâm manminiwi yakât gulipyongomap sâ̄m den yawu kulemgum katyîngiwan. Den katyîngiwan ya sâlikum nân̄gâwi yan̄ biwiyen̄e nâhât nân̄gâm gaminiwi ya keterakyîngiop. ¹³ Yakât den pat Titon̄e taka eknohomu nân̄gâmune biwine huruñ sâ̄mu mansan.

Otmu yan̄e buku otban̄giñetâ heron̄e nan̄gan̄giwi yakât den pat gurâ eknohomu nân̄gâm tepne heron̄e oap. ¹⁴ Emelâk yengâlen ki takaop yan̄ yan̄e Kiristohâlen biwiyen̄an̄e kepeim manbi yakât nân̄gâyîngimune yahatmu ekuwan. Otmu yengâlen takaop yan̄ yengât den ekuwan ya yawuâk manmâ buku otban̄giwi. Yakât nân̄gâmune biwine ârândân̄ oap. Embân̄âmbâek den bulân̄e kâsikum yîngim gan. Otmu nân̄gâyîngimune yahatmu Tito ekuwan ya yawuâk bulân̄e ekuwan.

¹⁵ Otmu pepa kulemgum katyîngiwan ya mem taka tiripyongomu sâlikum nân̄gâm buku otban̄giwi. Yawu otmâ Anitâ ewe katmâ nâhât den ya tem lâuwi. Emelâk yengâlen takamu nan̄gan̄giwi. Yawu gârâmâ yen pilâyekmâ taka penenihiop ya wangim yapâek yengât dondâhâlâk nân̄gâyîngim mansap.

¹⁶ Nâhât den nân̄gâm tem lâuwi yakât otmâ yan̄e kârihem kinnomai yakât biwi yâhâp ki oan. Yakât

otmâ nângâmune tepne herone oap.

8

Tepyeŋe hewewen otmu tewetsenŋe menduhuwi.

¹⁻² Kiristohât komot Makeronia hânân manmâ arai ya yengât den pat sâmunen nângânet. Yâk yengâlen umatne topne topne teteyiŋgimu yapâ gâtneŋe senne âlâlâhât pâinmâ manmâ gai. Yawu manmâ gaiâke yamâ benne Anitâ iknahâk nângâyiŋgim tihityeŋe otmâ biwi herone kaknan katyekmu manmâ gai. Otmu Yerusalem kapi ambolipne yengâlen umatne teteap yakât den pat ekyongomune tepyeŋe hewewen otmu biwi konohâk otmâ tewetsenŋe menduhuwi. ³ Tewetsenŋe menduhuwi yan yeŋe enгыatyeŋeâk otmâ tipne tatiŋgiop yapâ gâtne ewetâek katbi. Nângâmune yawu olop. ⁴ Otmu nâne mâtâp meyiŋgimune Kiristohât komot tânyongonomaihât âinohowi. ⁵ Âinohoŋetâ nângâyiŋgimune menduhuwi. Yawu otbi yamâ Kutdâhâlen biwiyeŋeŋe kepeim Anitâ tem lâuwangim gamai yakât otmâ tewetsenŋe ya menduhum katyiŋgiwi.

⁶ Yakât otmâ kândikum emelâk Titone yengâlen taka Yerusalem kapi ambolipne yengât den pat ekyongomu tepyeŋe nângâyiŋgim tânyongone sâm tewetsenŋe menduhuwi. Yâhâ âlâkuâk yengâlen taka mem hewewen tuhuyekmu tewetsenŋe bunewâk menduhum katŋetâ mem ariwuap. Yakât otmâ âi yu sâm wanŋan. ⁷ Yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋeŋe tiŋâk kepeim manmâ gamai. Yakât otmâ mâmâne otyiŋgimu

manman âlepñahât bulâñe teteyiñgimu hewewen otmâ hoñ bawanñinehâlâk nâñgâm manmai. Yawu otmâ nâñgân nâñgânyene holañakmu yâkât den pat âlepñe hewewenâk ekyongoneta bukulipyenane nâñgâñeta âilongo otmap. Otmu nen orop biwiyenane kepeiakmâ konohâk otmu nanñanñimain. Yakât otmâ yene tewetsenñe bunewâk menduhunomaihât nanñan.

8-9 Kiristohât komot Makeronia hânân manmâ araiñe Yerusalem kapi ambolipñe yengât den pat nâñgâm tepyene nâñgâyiñgim emelâk tewetsenñe menduhum katyiñgiñeta tap. Yâhâ yene Yerusalem kapi ambolipñe yengât tepyene yawuâk nâñgâyiñgim mansai me bia sâm yakât nâñgâm tan. Yawuâk nâñgâyiñgim mansai otmuâmâ tewetsenñe âlâkuâk menduhunetgât nanñan. Yakât yuwu sâmune nâñgâñet. Anjoân Kiristonje âwâne orop himbimân âilongo tatminiowot. Yawu gârâmâ ikñahâk lohimbi kerek wawaenenekmâ hânân ge lok otmâ manmâ kawenennan kinmu howanân kuñeta muop. Yawu manmu kuñeta muop yakât huhopñe nenñeâmâ himbimân yâhâ manman âilongoân manmâ yâhâmbisâin. Yene emelâk Kiristohât topñe nâñgâm henñenñuwi. Yakât nâñgâm tewetsenñe in yawu menduhunet sâm ki kendâyiñgiwom.

10 Yawu gârâmâ âi yukât biwinambâ teteap ya ekyongomune nâñgâñet. Kândikum emelâk Kiristohât komot kapi nombotñe tatmâ araiñe tewetsenñe ki menduhuwi yan yene sâm tepyene hewewen otmâ in yawu tewetsenñe menduhuwi. Tewetsenñe menduhuwi yamâ ki dopñan oap.

Yakât otmâ yâhâpñeâk menduhunomai yanâmâ âilongo otbuap. ¹¹ Kândikum topñe katmâ tepyeñe hewewen otmu tewetsenñe menduhuwi. Emelâk otbi yakât dopñeâk otmâ tewetsenñe menduhunetgât nanñan. ¹² Yawu otne sâmu yan tewetsenñe tatyinñiap yakât dopñanâk menduhum katñetâ Anitâñe nânñâyinñimu ârândân otbuap. Yâhâ pato ki tatyinñiap yañe âlâhât pâinmâ tâtâemâk katne sâmu otnomai yakât ki nânñâmâp. ¹³⁻¹⁴ Otmu Yerusalem kapi ambolipñane hâk sânduhân manñetgât iri sikumyeñe pato kâsikum yinñim yeñe umatñe kakñan manñetgât ki yan. Sâp yiwereñeâmâ yâkñe senñe âlâlâhât umburuk manñetâ yeñe hop sambe kakñan mansai. Yakât otmâ senñe âlâlâ tânyongonñetgât nanñan. Yâhâ gâmâlâk umatñe âlâ yengâlen tetewuap yanâmâ yâku tânyongonomai. ¹⁵ Yakât yuwu sâmune nânñanñet. Emelâk Yura nengât tâmbâlipnenñane lok ki manmaiângen ari manminiwi. Sâp yan Anitâñe sâmu sot âlâ, kutñe mana sâmu, omonânâk ârândân himbimâmbâ geminiop. Ge hânân tatmu hâwurum yan kâsikum dop konohâk anñiminiwi. Yakât den pat Mosenñe kulemuop ya yuwu tap.

“Lohimbi nombotñane mana dondâhâlâk hâwurum katbi ya bukulipyene kâsikum yinñiwi. Kâsikum yinñiwi yakât otmâ bukulipyene nombotñane mana getek hâwurum katbi ya gurâ dopyenñan olop.” Den yawu tap.

Titoñe Korinti yengâlen ariwuap.

¹⁶ Anitâñe biwinenñe mem hewewenñe tuhumu yengât nânñâyinñim gamain yakât dopñeâk

Titohât biwiņe mem hewewenġ tuhumu yengât nâņgâyiņgimap. ¹⁷ Yakât otmâ ki ekuwan yan ikņe engatņeâk otmâ yengâlen tohowom sâm biwiņe hikuop. Yakât nâņgâm Anitâ mepaeman. ¹⁸⁻¹⁹ Otmu bukunenņe âlâņe Kiristo hoņ bawanġim yâkât lohimbi kapi tete manmâ arai yengâlen ari den kâsikum yiņgim manmu nâņgâwanġiai. Yawu gârâmâ Yerusalem kapi ambolipņe yengât tewetsenņe menduhum katņetâ tap ya yâk orop mem ari yiņginomgât sâwi. Yakât otmâ nâņe hewewenġ otmâ bukunenņe ya Tito orop hâņgânyotgomune yengâlen taka tewetsenņe mendomawot. Otmu yakât kakņan nâ orop penaņgiakmâ tewetsenņe ya mem ari Yerusalem kapi ambolipņe yiņginom. Yiņgimunņe lohimbi kiņgitņe orowâkņe Kutdâ heroņe otbaņgim mepaenomai. ²⁰⁻²¹ Nâņe uwawapņe bia manmune Anitâņe nekmu ârândâņ olâkgâlâk nâņgâman. Yawu manmune bukulipnaņe gurâ ki nâņgâm bâlenihinomai. Lohimbi nombotņe nâhâitņe “Tewetsenņe gulipguap,” sâm nâņgâm bâlenihimaihât tewetsenņe pato menduhunomai ya âlepņe galemġum heņgeņġuwom.

²² Yakât otmâ lok kalimbu hâņgânyongomune takanomai. Yâhâ lok bukunenņe kalimbuņe yâkât yuwu sâmune nâņgâņet. Yâhâmâ biwiņe hewewenġ otmu âi topņe topņe mem Kiristohât komot hoņ bayiņgimu ekņetâ ârândâņ otmu mansap. Otmu yeņe tewetsenņe yu menduhunomai yakât nâņgâm engat yâhâp ki otmap. Yakât otmâ tânngoweâk nâņgâmap. ²³ Otmu nâmâ Tito orop tânahom yen hoņ bayiņgim manmait.

Yâhâ bukuyâhâtne yuŋe Kiristohât komot ya yengât sâtgât otmâ tânnongom mansawot. Yawu tânnongomawot yakât nângâm lohimbi dondâhâlâkne Kiristo mepaemai. ²⁴ Yeŋe Kiristohâlen biwiyenane kepeim manmâ gai yakât nângâmunne yahatmap. Yawu otmâ yengât den pat ya Kiristo komot yuân mansai ekyongoman. Yawu gârâmâ bukulpne yu hângânyongomune yengâlen takanetâ mem buku tuhuyeknomai. Mem buku tuhuyeknomai yakât kakŋan âwurem ari bukulpnye yakât ekyongonetâ nângânomai. Nângâm nâhâtne “Korinti yengât bulâŋanâk sâmap,” sânomai.

9

Pauloŋe Korinti yengât nângâmu yahalop.

¹ Kiristohât komot Yerusalem kapiân mansai ya tânyongone sâm tepyene hewewen otmu tewetsenŋe menduhum katŋetâ tap. Yakât otmâ in yawu katmâ metenŋet sâm ki sâyinŋian. ² Emelâk tepyene hewewen otmu tewetsenŋe menduhuwi yakât nângâm Makeronia hânân Kiristohât komot tai ya yengât senyenŋan mepaeyekmâ yuwu sâm ekyongowan. “Kândikum emelâk Kiristohât komot Korinti kapiân mansaiŋe Yerusalem kapi ambolipne yengât tepyene nângâm tewetsenŋe nombotŋe menduhum katŋetâ tap. Yâhâ sâp yuâmâ bâiŋe menduhum katnomosai. Yakât otmâ yeŋe gurâ tewetsenŋe menduhum katŋetâ takaek sâm mambotyinŋim tai.” ³⁻⁴ Den yawu ekyongowangât yeŋe tewetsenŋe ki menduhum katŋetâek Makeronia ambolipne orop yengâlen

pârâk sânsânâk takanom yan aŋulaknomai. Otmu nâhâitŋe “Imbiâk kâitnongop,” sâŋetâ nâ gurâ yawuâk aŋulakbom. Yâhâ yuwu aŋulakmaingât bukulpinnenŋe yu aŋgoân hâŋgânyongomune yeŋgâlen takanomai. ⁵ Emelâk yeŋe tewetsenŋe katmunŋe ariwuap sâm den hikum katbi. Yakât otmâ yeŋgâlen taka mem hewewenŋe tuhuyekŋetâ menduhum katŋetâ dopŋan otbuap yakât kakŋan ninak takawom. Takawom yan tewetsenŋe menduhum katŋetâ tatbuap ya ekmâ yeŋe tepyeŋe hewewenŋe otmu menduhuwi nâŋgâwom.

Topŋe yuwuhât Anitâŋe lâ tâpnongomap.

⁶ Yeŋe tepyeŋe hewewenŋe otmu tewetsenŋe tânyongonomai yanâmâ Anitâŋe senŋe âlâlâ lâ tâpyongowuap yakât nâŋgâm den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe nep tipieŋe tuhum sot kâmetbuap yakât yakât bulâŋe getek membuap. Yâhâ lok âlâŋe nep pato tuhum sot kâmetbuap otmuâmâ bulâŋe kiŋgitŋe orowâk membuap. ⁷ Yâhâ lohimbiŋe tep hero kakŋan manmâ nembe kalem otyiŋgimai yamâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimap. Yakât nâŋgâm yeŋe biwiyenjahât topŋe ikŋeâk ikŋeâk nanŋanŋimai yakât dopŋan tewetsenŋe katnomai. Otmu tewetsenŋe katnomai yan hâkâŋ kakŋan ki katnomai. Me bukulpieŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ tewetsenŋe tipieŋe katŋetâ yâkŋe yekŋetâ aŋulakmai nâŋgâm “Tewetsenŋe ombetâek katnom,” yawu ki nâŋgânomai. ⁸ Anitâŋe wawaeyekmâ lâ tâpyongowuapgât dop tap. Yakât nâŋgâm buku nombotŋe yekmâ tepyeŋe hewewenŋe otmu nembe kalem otyiŋgim tânyongone sâm ki pâpgunomai. Tânyongonŋetâ nombotŋe yeŋan

tatbuap yaŋe âlepŋe dopyeŋan otbuap. ⁹ Emelâk lok âlâŋe lohimbi nembe kalem otmai ya yeŋgât nâŋgâm den yuwu kulemguop.

“Lohimbiŋe senŋe âlâlâhât umburuk manmai yekmâ tepyeŋe hewewen otmu tânyongomai. Yakât nâŋgâm Anitâŋe lok yawuya yeŋgât nâŋgâyinŋim tihityeŋe otbuap.” Den yawu tap.

¹⁰ Otmu yeŋe tepyeŋe hewewen otmu lohimbi senŋe âlâlâhât umburuk manmai ya tânyongonotgât Anitâŋe lâtpyongomap. Yakât otmâ den âlâen hâum sâmunne nâŋgâŋet. Âi nep mem kâmet tuhumain ya Anitâŋe lukulemu bulâŋe kiŋitŋe orowâk tetemap. Yakât dopŋeâk yeŋe lohimbi nombotŋe nembe kalem otyinŋinomai yan lâtpyongomu lohimbi sesenŋâ tânyongonomaihât dop. ¹¹⁻¹² Otmu Kiristohât komot nombotŋeŋe senŋe âlâlâhât umburuk manmai yakât den pat ekyongomune nâŋgâŋetâ tepyeŋe hewewen otmu tânyongonomai yan Anitâ mepaenomai. ¹³ Otmu yeŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya nâŋgâm biwiyenŋan katmâ yâkâlen biwiyenŋe tiŋâk kepeim manmâ gai. Yawu manmâ tepyeŋe hewewen otmâ tânyongonomai yan yeŋgât nâŋgâm “lohimbi kalemyeŋe orop,” sâm yakât Anitâ mepaenomai. ¹⁴ Anitâŋe ikŋahâk lâtpyongom mem hewewen tuhuyekmu tânyongonomai yakât otmâ yâkŋe yeŋgât nâŋgâm Anitâ ulitgunomai. ¹⁵ Anitâŋe nanŋe Yesu Kiristo hâŋgâŋumu giop. Nanŋahât nâŋgâm hop sambe lâtpnongomap. Yawu otmap yakât otmâ orowâk mepaem mannom.

10

Pauloŋe sârereakmâ ekyongop.

1-2 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâm nâ ewe katneknomai. Kiristoŋe hânân yu huruŋ huruŋ manmâ lohimbi lohotŋan otyiŋgiminiop. Lohotŋan otyiŋgiminiop yawuâk nâŋe yen otyiŋgiman. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe nâhât yuwu otmap sâmai. “Yâkŋeâmâ lokgât nâŋgân nâŋgân perâkŋe ya watmâ den eknongomap. Kâlepŋehen ari manmap yan den kâlâpŋe orowâk katningimu takamap. Yâhâ orowâk tatmain yanâmâ den lohotŋan eknongomap.” Yawu sâmai. Wongât otmâ nâhât den belângen sâmai? Nâŋe yeŋgâlen taka lohimbi senyenjan kinmâ den kâlâpŋe orowâk sâyiŋgiwomgât nanjai me? Ya otbomgât dop tap. Yamâ yeŋe ewe katneknomaihât nâŋgâm lohotŋan ekyongoman.

3 Bulâŋanâk lohimbi hârok yeŋgât biwiyenambâ nâŋgân nâŋgân âlâlâ tetemap ya yawuâk biwinambâ tetemap. Yamâ benŋe nâŋe lohimbi eŋgatyenjan geman yan lokgât nâŋgân nâŋgân ki watmâ eŋgatyenjan geman. 4-5 Nâŋeâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi belângen mansai ya ekyongoman. Otmu Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem biwinan katmu lohimbi nombotŋaŋe den kakŋan sahaŋgimai ya kâsikum yiŋgimune nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. Otmu lohimbi nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwiyenambâ tetemap ya watmai. Yawu otmâ Anitâhât den yakât nâŋgâŋetâ gemap. Yâk gurâ yawuâk Kiristohât den pat

ekyongomune nângânetâ bulâne otmu yâkâlen biwiyeŋe katmâ tem lâuwaŋgimai. Yawu otmâ lokgât nângân nângân yakât nângânetâ tâŋât otmap. ⁶ Otmu yeŋe yâkâlen biwiyeŋeŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim manŋetâ taka yekbom. Sâp yan lohimbi nombotŋeŋe ândâpyeŋe kârikŋe otmâ nâhât den pilâmai yamâ sâm hâreyiŋgimune matŋe yiŋginomai.

⁷ Yeŋe lok âlâ me âlâhât kut patyeŋe nângânetâ yahatmap. Yawu otmai yakât nângâmune ki ârândân oap. Yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋeŋe nenŋe Kiristohât sâtgât otmâ den kâsikum yiŋgim mansain nângâm yeŋahât nângânetâ yahatmap. Otmu nâ gurâ yawuâk Kiristohât sâtgât otmâ den kâsikum yiŋgim mansan nângâman. Yakât otmâ yâkŋe yeŋahât nanŋaŋgimai yawuâk nâhât nângânihimbâi. ⁸ Kutdâne ikŋe sâtgât aposolo katnekmu âi meman. Âi mem ikŋe komot hânŋan kulemŋan manmâ arai ya yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgiman. Den kâsikum yiŋgimune nângânetâ keterakyiŋgimu manman âlepŋahât bulâne teteyiŋgimu mansai. Yakât nângâmune yahatmu yeŋgât den pat lohimbi ekyongoman. Yâhâ biwi nângân nângân yeŋe mem hâlim tuhuyiŋgiman sâm Kiristohât den ya tâŋ tâŋâk kâsikum yiŋgiman. Âi yawu meman yakât otmâ takawom yan lok nombotŋe sâm bâlenihimaiŋe aŋun nihinomaihât dop ki otbuap. ⁹ Yâhâ den kulemgum katyiŋgian yu sâlikum nângâm ki gorâyiŋgiwuap. ¹⁰ Otmu yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋeŋe nâhât yuwu otmap sâmai. “Kâlepŋehen ari manmâ den kâlâpŋe orowâk kulemgum katningimu takamap ya sâlikum

nângâmunne sâtne kârikne otmap. Yâhâ takamu orowâk tatmain yan den lohotjan eknongomu nângâmunne tânjât otmap.” yawu sâmai. ¹¹ Nâne kapi kâlepnehen manmâ den kâlâpne orowâk kulemgum katyinjiman. Yâhâ yengâlen takawom yan yawuâk otyingiwom. Lok sâm bâlenihimai ya den yu ekyongonjetâ nângânomai.

¹² Yengâlen gâtne lok nombotjane bukulipyene yengât nângânetâ gemap. Yawu otmâ yenhât nângânetâ yahatmu yene nângân nângân watmâ manmanyene eknetâ ârândân otmu lok kunlipyene manne sâm otmai. Yawu otmai yan otmâ tâpikgumai. Yakât otmâ yâkne otmai yawu otbomgât ki nângâman. ¹³ Nâmâ Anitâne âi sâm nihiop yamâ yuwu. Kiristohât aposololipne otmu hoj bawalipne nombotjane âi topne katmâ den pat âlepne lohimbî ekyongom gai. Lohimbî ya yengâlenâk âi torokatmâ tuhuwomgât ki sâm nihiop. Nâmâ pâku lohimbîne Kiristohât den pat âlepne ki nângâmai ya yengâlen ari ekyongomune nângânomaihât âi sâm nihiop. Yakât otmâ yengâlen taka topne katmâ den pat âlepne ya ekyongowan. Ekyongomune nângâm yâkâlen biwiyenane kepeim manmâ gai. Yakât otmâ yengât nângâmune yahatmu yengât den pat ya lohimbî ekyongoman. ¹⁴ Yâhâ nâne yengâlen taka den pat âlepne puwâk ekyongowan yan Anitâne nâhât âi lukulemu bulâne yengâlen teteop. ¹⁵ Yâhâ yengâlen ki takawan yan bukulipne nombotjane yengâlen taka Kiristohât den pat âlepne puwâk ekyongonjetâ nângânetâ bulâne olop mâne Anitâne nine âi lukulemu bulâne Korinti yengâlen teteyingim

gap yawu sâ m lohimbi ekyongombângât dop ki otbâp. Nâñe Anitâhât tem lâum Kiristohât den kâsikum yingimune nângâm yâkâlen biwiyenaje kepeim biwi nângân nângânyene galemahom hengenjunomaihât biwinañe meyekmâ mansan. ¹⁶ Yawu otnomai yanâmâ pilâyekmâ pâku lohimbi bârâ betñehen mansai yengâlen ari Kiristohât den pat âlepñe ekyongowom. Yâhâ pâku lohimbi yengâlen ari den kâsikum yingimune nângâñetâ bulâñe otmu yâkâlen biwiyenaje kepeinomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâñe nâhât âi lukulemu bulâñe teteap sâ m heronje nângâwanjim bukulpne yakât ekyongowom.

¹⁷ Den yan yuñe emelâk poropete âlâñe den kulemuop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

“Lohimbi âlâ me âlâñe bukulpnennaje nângâninginetâ yahalâk sâ m ki mepaeaknomai. Yâhâ Kutdâyenaje mâmâñe otyingimu manman âlepñahât bulâñe yengâlen teteap yakât Kutdâyenahât nângâñetâ yahatmu bukulpnyene ekyongonomai.” Yawu tap.

¹⁸ Lohimbi âlâ me âlâñe yenahât nângâñetâ yahatmap yamâ Anitâñe nângâyingimu gemap. Yâhâ Anitâñe lohimbi âlâ me âlâhât biwiyene ekmu ârândânj otmap yamâ nângâyingimap.

11

Paulonje aposolo perâkñe yengât topyene sâ m teteop.

¹ Lok nombotñaje yengâlen taka yenahât nângâñetâ yahatmu mepaeakmai ya ki kuyingimai.

Yawu gârâmâ nâku yawuâk mepaeakmune ki kunihinomai. ² Kiristone âwurem ge meyekmu himbimân yâhâ manman kâriknan mannomai. Yakât Anitâne pat kuyingiop. Pat yakât bulâne biatyingimapgât Kiristohâlenâk biwiyenane tinâk kepeim târârâhâk mannetgât nanjan. Anitâne mem hewewen tuhunekmu tepne nângâyngim mansan yakât topne nângânetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nângânet. Lok âlâne baratne, imbi sihan, lok sihan âlâhâlân pat kuwangiwuap. Pat kuwangiwuap yakât kaknan lok ondop yengâlen arimap sâm âwânane galem gum manbuap. Yakât dopneâk nâne Kiristohât den pat âlepne kâsikum yingimune nângâm biwiyenan katmâ yâkât pat manmâ gai. Yâhâ yene Kiristo betgumai sâm biwinane nângâyngim mansan. ³ Sâp yiwerene yuâmâ Kiristohâlen biwiyenane tinâk kepeim târârâhâk mansai. Emelâk Satanne hambe hât gum Aram imbine, kutne Ewa sâm, yâkâlen tetem yuwu sâm kâitguop. “Nâhât nângân nângân watmâ otbuat yanâmâ nângân nângânge pâron sâmu yu me ya topnambâek nângâuwat.” Yawu sâm kâitgumu yanak hiliwahop. Yakât dopneâk lok nombotnane yengâlen taka engatyan gem kâityongonetâ Kiristo betgumaihât nângâm ketet otman. Yakât otmâ yuwu sâmune nângânet. ⁴ Anitâne Yesu hângângumu ge olop miop yakât den pat ekyongomune Wâtgât mâmânahât Heakne mem hewewen tuhuyekmu nângânetâ bulâne olop. Yâhâ sâp yuâmâ lok nombotnane yengâlen taka Yesuhât den kelaŋgamâ ekyongomai. Den

ya nângâñetâ bulâñe olâkgât Wâtgât mâmâñahât Heakñe ki mem hewewen tuhuyeksap. Yakât otmâ wuânñe mem hewewen tuhuyekmu nângâñetâ bulâñe otmap?

5-6 Lok yañe den âilongo longo ekyongoneta nângâñetâ ewe membe otmap. Yakât otmâ nângâyinñetâ yahatmu kut “aposolo” yongonmai. Yâhâ nâñeâmâ den sâmune nângâñetâ kâiâkñe otmap. Yamâ Anitâ yet Kiristo yetgât topyetñe nângâm henñeñuan. Yakât otmâ yâk yetgât den bulâñe kâsikum yinñimune nângâñetâ keterakyinñimap. Yakât otmâ lok ondop yu “lok aposolo” sâm yongonsai yuñe den ekyongomai yañe nâhât den ki wangiap. Yawu nanñan.

7 Anñoân yengâlen taka Kiristohât den pat âlepñe kâsikum yinñiwan yan tânnohonjet sâm ki ulityongominiwan. Yen umatñe yinñiman sâm nep mem yapâ tewetsenñe mem dâim sot me senñe âlâlâ puluhuakmâ manban. Yawu otmune âilongo manbi yakât wongât nângâñihñetâ bâleap? 8 Otmu yen orowâk manmâ den kâsikum yinñiminiwan yan Kiristohât komot kapi nombotñañeâmâ yeñe enñatyeneâk otmâ senñe âlâlâ tânnohominiwi. Yawu tânnohonjetâ Kiristohât den yen kâsikum yinñiminiwan yan yâk yengât iri sikum mem gulip tuhuwan yakât dopñe oap. 9 Otmu senñe âlâlâhât umburuk otmâ manban sâp yan Kiristohât komot Makeronia ambolipñe nombotñañe senñe âlâlâ mem taka tânnohowi. Yakât otmâ yeñe tânnohonjetgât ki sâwan. Topñe yawuhât yen orop manmâ gawin yan yeñe ki tânnohom hâhiwin nângâwi. Otmu sâp yupâek tânnohonjet

sâm ki ulityongowom. ¹⁰⁻¹¹ Bulânjanâk biwinanê kepeiyekmâ mansan. Otmu Kiristohât den bulânê biwinan tatmap ya sâmb tetem ekyongoman yakât Anitânê nanpang. Yakât otmâ den kâsikum yingim gan yan umatnê ki yingimune hâhiwin nânghâm gai yukât den pat lohimbijê sâmb haok tuhuñetâ Akaia hân ambolipnê kereknê nânghânmai.

¹² Lok nombotnê yengâlen taka den kâsikum yingiai ya yengât nânghânêtâ yahatmu aposolo sâmb yongonsai. Yâknêâmâ nâhâitnê “Âi tuhum hon bayingimay yakât dopnêak nengu hon bayingimain,” sâmb hâkyenê mepaemai. Nânghêâmâ hâmenê barahâk Kiristohât den kâsikum yingim gan yawuâk kâsikum yingim yâhâwom. Yawu otmune lok hâkyenê mepaemai ya yengât topyenê teteknan yuwu tetemu eknomai. Kiristone ai ki sâmb yingiop ¹³ Yâhâmâ aposolo perâknê. Kiristone ai sâmb nihiop ya mem gaman. Yakât dopnêak oain sâmb oain sâmb otmâ topyenê kurihiakmai. ¹⁴⁻¹⁵ Amboyenêâmâ Satan. Yâknê kâitnongomawân Anitâhât anelo hâtgumap. Amboyenê otmap yakât nânghâm hon bawalipnê gurâ topyenê kurihiakmâ yengâlen taka kâityongowi. Taka kâityongom orotmeme otmain yuwu otmâ manñetâ Anitânê yekmu ârândân otbuap sâmb meme sâsâ tuhuyekñetâ lohotnê otbi. Yawu otmâ nânghâyinginjetâ yahatmu kut “aposolo” sâmb yongonsai. Yamâ benê amboyenê otmap yawuâk oai yakât otmâ nânghâmune ki sâtnê oap. Otmai memai yakât matnê umatnê Anitânê dopyenay yingimu menomai.

Paulo mem âlâlâ tuhuñetâ umatnê kaknan

manop.

16 Emelâk den yan ya torokatmâ sâmunenângânet. Den sâman yan nânghâm nâhâtne “Nânghân nânghânne gulip otmu mepaeaksap.” Yawu sânetâ ki ârândân otbuap. Yawu nânghâmai yamâ ihilâk nine topne ekyongomunenângânet. 17 Hâkne mepaem den sâwoman yuâmâ Kutdânenne biwina ki katsap. Yuâmâ lok nânghân nânghânne bia yengât biwiyeambâ den tetemu ihilâk sâmai yawu sâwoman. 18 Yawu gârâmâ angoan yuwu sâmunenângânet. Lohimbi kingitne orowâkne bukulipenne nânghâyinegâta yahalâkgât yene engatyene watmâ hâkyene mepaemai. Yâkne otmai yawuâk otbom. 19 Yenâmâ nânghân nânghânne orop manmâ yu me yakât topnambâek nânghâm mansai. Yawu gârâmâ lok nombotne nânghân nânghânne gulip otmu den ekyongom meme sâsâ tuhuyeksai ya ki watyeknetâ ariai. 20 Lok yawuyene yengâlen taka yuwu yawu otjet sâman meme sâsâ tuhuyeknetâ nânghâm tem lâuyingimai. Otmu den kâsikum yingimai yan senne âlâlâ bân kandiân nemai. Bân kandiân nem watyeknetâ iri sikumyene biatyinegiwup. Otmu yehâk galem karakmâ yengât nânghâyinegâta gemu sâyinegim mem bâleyekmai. 21 Yâkne yawu otyinegâta nânghâyinegâta yahatmap. Yâhâ nâneâmâ yen orop biwinenne kepeiakmâ mannomgât nânghâm lohottan otyinegiman. Yawu otmune nâhât nânghânihetâ gemap.

Yawu gârâmâ lok yene yehâhât nânghânetâ yahatmu hâkyene mepaemai yakât dopneâk

hâkne mepaewom. Lok nângân nângânyeje bia yengât biwiyenambâ den tetemu ihilâk sâmai yakât dopneâk yuwu sâmune nângânet. ²² Yâkne yenahât nângânetâ yahatmu “Nenâmâ Yura ambolipne,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. Me “Anitâne Isirae lohimbi buku otningim gap,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. Me “Anitâne tâmbânenne Awarahamgât pat kuwangiop yakât bulâne menom,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. ²³ Me “Kiristo hoj bawangim mansain,” sâmai, nâ gurâ yawuâk. Yamâ benne nâneâmâ Kiristo hoj bawangim otman meman yuje yâkne otmai memai ya wangiap. Den yan yu nângâm nâhâitne “Biwine hâlim milim otmu mepaeakmap,” ya âlepne sânomai. Nâneâmâ Kiristohât den pat âlepne lohimbi kâsikum yingim hâhiwin bâleje nângâm gan. Otmu sâp dondâhâlâk mem pâi emetjan katneknetâ manban. Otmu dondâhâlâk nohojetâ bâsok muminiwan yakât topne yuwu. ²⁴ Yura nengât papatolipnenneje sâm hârenihineta yan tâk âlâ sâtnje metje yaje kândâtnan dondâhâlâk lawitnekmâ hâkne orowâk mem gahaewi. Yawu otnihim ganeta mome olop. ²⁵ Otmu Roma yengât tembe lâulipyenneje kapamne nohojetâ kalimbu olop. Otmu sâp âlâen Anitâhât hotom umai yengât kunlipyenneje sânetâ kâtnjak nohowi. Otmu pâku lohimbi yengâlen ari Kiristohât den pat âlepne ekyongowe sâm wanga meminiwan. Gârâmâ wanga kalimbujeâmâ bâlewi. Yâhâ sâp âlâen wanga saruân guhulop yapâ wahap târâpne mem yolon yolon otmâ bam gam tatmune hilâm konok pesuk sâmu mem tetenekbi. ²⁶ Otmu lohimbi hânjan kulemjan manmâ arai ya yengâlen ari Kiristohât den pat

âlepne ekyongominiwan yan to papato hâtikumune uwurup patoŋe bâsok dâinekmâ ariminiop. Otmu kapiyeŋan yâhâm geminiwan yan kapilipne Kiristohât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmaiŋe pâku lohimbî biwiyeŋan kioŋetâ nohone sâŋ otminiwi. Otmu kapi pilâm mâtâwân ariminiwan yan lok komborâŋe bâsok hilipnohomiwi. Otmu mâtâp kâlep arim takaminiwan yan hewukŋahât sâtŋe metŋeŋe wanginekminiop. Otmu waŋgaen manminiwan yan saru bâlemu umatŋe âlâlâ tetenihiminiop. Otmu lok perâkŋeŋe topyeŋe kurihiakmâ Kiristohât komolân torokatmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe mem gulip tuhuyiŋŋetâ hiliwahomai sâŋ yâk yeŋgât nâŋgâm ketet otminiwan. ²⁷ Otmu Kiristohât den kâsikum yiŋgiminiwan yan hâhiwin pato nâŋgâminiwan. Otmu sâp âlâen omoŋe aman âlepne ki iminiwan, me sâp âlâen sot ki neminiwan, me sâp âlâen hâk katipŋahât umburuk otmâ omoŋe bâlâpŋahât otminiwan. ²⁸ Otmu umatŋe topŋe topŋe kaknan yâhâmu hâhiwin nâŋgâm gawan ya pâŋe tâlâwâk ekyongoan. Otmu Kiristohât komot yeŋgâlen umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâmap yan mem hewewen tuhuyekbehât nâŋgâm biwine ki huruŋ sâmap. ²⁹ Lohimbî âlâ me âlâhâlen umatŋe âlâ teteyiŋgimap ya nâŋe lâuyiŋgim mem sânduk tuhuyekman. Otmu lohimbî âlâ me âlâŋe bâleŋahât paŋŋoŋân kioŋmai yan tepne dondâek nâŋgâyiŋgiman.

³⁰ Nâŋe ninahât nâŋgâmunne yahatmu mepaeak-behât yeŋe naŋgai me? Yâhâ nâmâ lohotŋe manmâ gamune Anitâŋe mâmâŋe otnihimu âi tuhumune bulâŋe tetem gap yakât nâŋgâm mepaem den ya

ekyongoan. ³¹ Kutdânennje Yesu ikrje âwâñe, Anitâ, yâk konok mepaeman. Yakât otmâ den ekyongoan yu bulânânâk ekyongoan ya ikrjak nanngap.

³² Umatñe âlâ tetenihiop yakât bâñe sâmunne nânngâñet. Anjoân topñe katmâ Yesuhât den pat âlepñe ya Damasiko kapi ambolipñe ekyongowe sâm yan ariwan. Yâhâ Yura papatolipnennje Kutdâhât den nânngâñetâ gemu bet pilâmaine kapi yakât lok kutdâ kutñe Arita, yâkât amutgen kiap âlâ manop yanje pâi emetñan mem katnehâk sâm ekuwi. Ekuñetâ tembe lâulipñe mem katyekmu mâtâp sâtñan nâhât sip galem otmâ kinbi. ³³ Sip galem otmâ kinbi yakât den pat nânngâm saka saka pato yakât kâlehen tatmune bukulipñane pañ kârikñe kâlep pato yakât manu launambâ katneknjetâ yaehen gewan. Yapâ gem yok pilâm kewewetyekmâ ariwan.

12

Pauloñe himbimân yâhâ kulem âlâ tetemu ehop.

¹ Lok nombotñane yengâlen taka hâkyeñe mepaeakmai. Yawu otñetâ yeñe nânngâyinñetâ yahatmap. Yawu gârâmâ nâñe ninahât nânngâmune yahatmu hâkne mepaeakbom yamâ yeñe ki nânngâniñetâ yahatbuap nânngâman. Yamâ ihilâk sâmunne nânngâñet. ² Emelâk Kutdâne nânngânihimu Wâtgât mâmânahât Heakñe biwine mem purik pilâmu kulem âlâ tetemu ekban, me umutñane ari kulem âlâ ehop yakât topñe ki nânngâm hennguan. Anitâ ikrjak nanngap. Sâp yapâek manmâ gamune yambu 14 pesuk yap. Yakât nânngâmune yahatmu topñahât sâmunne nânngâñet.

Nâñe Kiristo orop biwinetñe kepeiakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ Wâtgât mâmânjahât Heakñe menekmu himbimân yâhâwit. ³ Yakât âlâkuâk sâmunne nânghâñet. Menehop yan biwine mem purik pilâmu kulem âlâ ekban, me umutnañe ari ehop, yakât topñe ki nânghâm henñengan. Anitâ ikñak nañgap. Yawu gârâmâ menekmu Anitâhât kalam, kutñe Paratise, himbimân tap yan yâhâwit. ⁴ Yâhâwit yan Kutdâñe den eknohop ya ki sâm tetem ekyongowuat sâm kunihiop. ⁵⁻⁶ Yakât otmâ ninahât nânghâmunne yahatmu ki mepaeakmâ yakât topñe sâm tetem ekyongowom. Yawu gârâmâ sâm tetem ekyongowom otmuâmâ den bulâñanâk ekyongowom. Yakât otmâ den ya ekyongomune nânghâm nâhâitñe “Nânghân nânghânñe gulip otmu mepaeaksap,” yawu sânomai yamâ nânghâm hilipgum sânomai. Yâhâ otman meman yakât lohimbine nânghâñetâ yahatmap. Yâhâ ya wangim nânghâñihñetâ dondâ yahatmu mepaenekmaihât emelâk himbimân yâhâ kulem ekmâ den nânghâwan yakât topñe ki sâm tetem ekyongowom. Gârâmâ umatñe âlâlâ kaknan yâhâmu lohotñe otman yan Anitâñe mâmâñe otñihimap. Yakât ekyongomune Anitâhât nânghâñetâ yahatmu mepaenomai.

⁷ Satanñe mâtâp mañguningim hâhiwin kakñan katnenekmap. Yâhâ nâñe himbimân yâhâ kulem ekmune âlâ kândâkdâ olop yakâlâk nânghâm hâkne mepaemangât Anitâñe Satan nânghâwanñimu hâhiwin pato nihimu wâtne orotok sâmu manman. Yakât otmâ ninahât ki nânghâmunne yahatmap. ⁸ Hâhiwin nihimu wâtne orotok sâop ya âlâkuâk

wâtne tinj tinj sâek sâm Kutdâ ulitguwan. Otmu yakât kakñan yâhâpñe kalimbuñe ulitgumune yuwu sâm eknohop. ⁹ “Wâtge ki tinj tinj sâmu manbuat. Yawu gârâmâ biwihe gemapgât Wâtgât mâmâñahât Heak hângângumune ge mem hewewenj tuhuhékbuap. Yawu gârâmâ hâhiwin pato nâñgâm wâtge orotok sâwuap yan nâhât wâtñan kinbuat. Wâtñan kinmâ nâ Wâtgât Amboñe yakât topñe nâñgâm henñenguwuat.” Yawu sâm eknohop. Yakât otmâ hâhiwin nâñgâwom yan ya sânduk sâekgât ki ulitguwom. Kiristohât wâtñan kinmâ hoñ bawanñimune lohimbi yengâlen bulâñe teteap yakât den pat lohimbi ekyongowom. ¹⁰ Kiristohât den pat lohimbi ekyongomune nâñgâñetâ bulâñe otmu yâkâlen biwiyeñe katñetgât hoñ bawanñiman. Yawu otmune lohimbi nombotñane nâñgâm hâkâñ otmâ hâim hilitnekmai. Otmu lohimbi nombotñane mem âlâlâ tuhunekñetâ hâhiwin kakñan manmune wâtne orotok sâmâp. Wâtne orotok sâmâp yan Kiristohât wâtñan kinmâ biwine ki gemap.

Pauloñe Korinti ambolipñe buku otyiñgiop.

¹¹ Lok nâñgân nâñgânyeñe bia yengât biwiyeñambâ den tetemu ihilâk sâmâi yakât dopñeâk den ekyongoan. Yakât otmâ nâñgâmune ki ârândân oap. Yawu gârâmâ yeñe lok perâk yengât nâñgâñetâ yahatmu kut “aposolo” sâm yongonsai yakât nâñgâm den yu ekyongoan. Yeñe nâhât lok inñe mansap sâmâi. Yawu gârâmâ âi memune bulâñe tetem gap yañe lok perâkñane âi meñetâ bulâñe teteap ya wangiap.

Yakât yuwu sâmunne nângânet. ¹² Kiristohât aposololipnane yakât wâtñan kinmâ kulem topñe topñe menjetâ lohimbiñe ekñetâ âlâ kândâkdâ olop. Otmu nâñeâmâ yengâlen taka kulem topñe topñe memune ekbi. Ya ekñetâ keterakyiñgimu “aposolo” sâm nohonbâi. ¹³ Nâñe yengâlen taka Kiristohât den kâsikum yingimune manman âlepñahât bulâñe âlâlâ teteyiñgiop. Yanñe Kiristohât komot nombotñe yengâlen ari den kâsikum yingimune bulâñe teteyiñgim gap ya wangiap. Yawu gârâmâ yâkñeâmâ senñe âlâlâ tânnohom gai. Yâhâ yeñeâmâ senñe âlâlâ ki tânnohowi. Otmu nâñe gurâ yen den kâsikum yingiwani yakât hâmeñe nihiñet sâmi ki ulityongowan. Yakât otmâ wongât nângâm bâlenihai?

¹⁴ Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbunne yengâlen takawom. Yeñe Kiristohâlen biwiyenane kepeim tem lâuwangiñetgât nanñan. Yakât otmâ umatñe yingimune hâhiwin nângâmaiñet tewetsenñe me senñe âlâlâhât ki ulityongowom. Emelâk nâ niniâk yengâlen taka Kiristohât den pat âlepñe puwâk ekyongomune yâkâlen biwiyenane katbi. Yawu otyiñgiwan yapâek âwâyeñe yawu otmâ mansan. Yakât topñe nângâñetâ keterahâkgât yuwu sâmunne nângânet. Nimnaom titipâñe âwâ mâmâlipyeñe ki galemyongomai. Âwâ mâmâlipyeñeâmâ galemyongomai yakât dopñeâk nâñe yen galemyongom mansan. ¹⁵ Yakât otmâ yeñe Kiristohâlen biwiyenane kepeim manmâ manman kârikñahât bulâñe menomaiñet nângâm hon bayiñgiman. Otmu nâñe hâkne siwirañom in

tatbomgât ki nângâman. Yawu hoŋ bayiŋgim manmâ yâhâwom yan nâhât nângânihiŋjetâ gewuap me?

¹⁶ Emelâk yengâlen takawan yan umatŋe yiŋgimune hâhiwin nângâmaihât tewetsenŋe me senŋe âlâlâhât ki ulityongowan ya nanŋai. Yawu gârâmâ yengâlen gâtŋe nombotŋaŋe nâhât yuwu nângâmai. “Pauloŋe bukuyâhâtŋe yâhâp hângânyotgomu takaowot. Taka Yerusalem yengât tewetsenŋe menduhum yiŋgiwin ya mem âwurem ari waŋowot. Mem ari waŋmutâ tewetsenŋe nombotŋe mem gulip tuhuop,” nâhât yawu sâmai. ¹⁷ Yawu sâmai yamâ girawu otmâ kâityongowan? Yâhâ hângânyotgomune yengâlen takamutâ tewetsenŋe menduhum yitgiwi ya ki newan. ¹⁸ Otmu bukuyâhâtne hângânyotgomune yengâlen takaowot. Sâp yan Titonŋe pilâm tatbe sâm otmu meme sâsâ tuhum hângânyotgowan. Yâhâ Tito orop dopnetŋe konohâk. Yakât otmâ nâŋe biwinanŋe nângâm otman meman yawuâk otmap. Yâkŋe yawu manmap yakât otmâ yengâlen taka tewetsenŋe miowot ya ki mem gulip tuhuowot. Yawu nanŋan.

¹⁹ Bukulipne, yeŋe den sâm aran yu nângâm nâhâitŋe “Eweakmâ den yu eknongoap,” nanŋai mon? Nâmâ Anitâhât senŋan yuwu sâmune nângânŋet. Nâ ki eweaksan. Kiristo orop biwinetŋaŋe hikuakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ den ekyongom yu me ya otyiŋgiman yamâ yeŋe Kiristohâlen biwiyenŋaŋe kepeim tânahonŋetâ manmanyenŋe kelihahâkgât nângâm otman. ²⁰ Nâŋe yengâlen taka girawu manŋetâ mem teteyek-

bom? Emelâhâmâ yenjahâlâk nângâñetâ yahatmu nângâm bâleanjim den belângen sâminiwi. Yawu otmâ kuk orañgim hâiakminiwi. Otmu hionakmâ ihilâk mahilâk manminiwi. Yawu gârâmâ takawom yuân emelâk manbi yawuâk manñetâ mem teteyekbom me âilonjo mannomai yakât nângâm mansan. Yakât otmâ manmanyenjahât topñe yenjahâk nângâm hâkyeñe miangiai. Gârâmâ nâñe taka girawu otyingiwom yakât yenak nanngangiai. Yakât nângâmâk mansan. ²¹ Yen nombotñeñe emelâk ekñaleanjim imbilipyene me loklipyene betyenehen kionminiwi. Manman kinjoñ yawuya manñetâ taka mem teteyekbom otmuâmâ biwine dondâ bâlewuap. Yawu manñetâ lohimbi belângen manmaine nenekñetâ bâlewuap. Yawu otmu “An-itâñe Kiristohât lohimbi ki mâmâñe otyingimap,” sâm sennennan geñetâ anjulaknom.

13

Kiristohât wâtñe pato.

¹ Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbune yenğâlen takawom. Takamune lohimbiñe otmâ hilipgumai ya sâm hâreyingiwom. Otmu emelâk Moseñe den yuwu kulemguop ya lâum sâm hâreyingiwom.

“Lok âlâne ikñiâk bukulpñe âlâ me âlâne otmâ hilipgunomai ya ki sâm hâreyingiwuap. Lok yâhâp me amon kitâ yañe menduhuakmâ sâñetâ denyene konok otbuap yamâ nângâñetâ bonñe otbuap.” Yawu kulemguop.

Yakât otmâ takamune buku nombotņe meyekņetâ lohimbi âlâ me âlâņe otmâ hilipgumai ya sâm tetekņan tuhuņetâ sâm hâreyiņgiwom.

2-3 Emelâk yeņgâlen yâhâpņe takawan yan girem den ekyongowan. Ya nelâmyongomapgât ya âlâkuâk sâmune nâņgâm biwiyenjan katņet. Emelâk taka den ekyongom pilâyekmâ âlâengen ariwan sâp yapâek lohimbi nombotņeņe ândâpyeņe kârikņe otmu orotmeme bâleņe otbi ya tâtâem otmâ gai. Otmu lohimbi nombotņe âlâņeâmâ sâp yakât kakņan otmâ hilipgum gai. Yawu otmâ gai yakât matņe hâhiwin topņe topņe teteyiņgimu umatņe kakņan manmâ gai. Umatņe yawu teteyiņgimawân Kiristohât wâtņe tetemu ekmai. Yâhâ nâņe Kiristohât sâtgât otmâ âi mem gan ya ekņetâ tâņât otmu yakât eņgat yâhâp otmai. Yakât otmâ nâņe yeņgâlen taka lohimbi ya sâm hâreyiņgimune matņe menomai yan Kiristohât wâtņe pato ya âlâkuâk tetemu eknomai. Sâp yan nâņe yâkât sâtgât otmâ âi meman yakât topņe nâņgâm heņgeņgunomai. ⁴ Bulâņanâk emelâk Kiristo mem howanân kuņetâ muop. Yamâ Anitâ Wâtgât Amboņe ikņe wâtņan mumuņambâ mem yahatmu tatmâ tihit otniņgimap. Nâņe yâk orop biwinetņeņe hikuakmâ konohâk otmu mansan. Yakât otmâ emelâk yâkņe lohimbi hoņ bayiņgim lohotņan otyiņgiminiop yakât dopņeâk nâņe lohimbi hoņ bayiņgim lohotņan otyiņgim gan. Anitâņe ikņe wâtņan Kiristo mumuņambâ mem yahalop. Yakât otmâ Kiristoņe mâmâņe otnihimu yâk orop biwinetņeņe kepeiakmâ konohâk otmu yeņgâlen taka topyene mem tetewom.

⁵ Yeŋe Kiristohâlen biwiyenaye kepeim mansai me bia yakât yenjak nanjai. ⁶ Otmu naye yâkâlen biwinaye kepeim wâtŋan kinmâ ai meman yakât yeŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuapgât biwinaye mem mansan. ⁷ Yeŋe orotmeme âlepŋeâk otmâ manŋetgât Anitâ ulitguman. Yawu manŋetâ takawom yan ki sâŋ hâreyiŋgiwom. Yawu otmâ naye Kiristohât sâtgât otmâ ai meman yakât topŋe ki tetemu lohimbî nâhât nâŋgâŋetâ gemapŋe eknomai. Yawu gârâmâ yakât ki nâŋgâm ketet otman. ⁸ Lohimbî âlâ me âlâŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu tem lâuwaŋgimai ya yeŋgât heronje nâŋgâyiŋgim den âiân ki katyekman. ⁹ Yakât otmâ yeŋe Kiristohât tem lâum orotmeme âlepŋeâk otmâ manŋetgât Anitâ ulitguman. Yawu otmâ tem lâuwaŋgim târârâhâk mannomai yan taka heronje nâŋgâyiŋgim lohotŋan otyiŋgiwom. ¹⁰ Naye mem hewewenjuhuyekmune Kiristohâlen biwiyenaye tiŋâk kepeim mannomaihât aposolo sâŋ katnekmâ ai nihiop. Yâhâ mem ge katyekbomgât ki sâŋ nihiop. Yawu gârâmâ yeŋgâlen takawom yan den kâlâp ki sâyiŋgim hâhiwin yiŋgiwomgât nâŋgâm inânŋan girem den yu kulemgum katyiŋgian.

Pauloŋe den bâiŋe sâop.

¹¹ Bukulipne, den bâiŋe yuwu sâŋmune nâŋgâm heŋgeŋuŋet. Yeŋe manmanyenje kiŋgoŋ ya pilâm kuwihakmâ heronje nanŋaŋgim biwi konohâk otmâ manŋetgât nanŋan. Yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâ Tihit tihit Amboŋaŋe wawaeyekmu biwiyenje huruŋ sâwuap.

¹² Anitâ yet Kiristo yâk yetgâlen biwiyenaye kepeim mansai yeŋe heronje nanŋaŋginomai.

13 Kiristohât komot yâk orowâk mansain yaŋe nâŋgâyinŋiai.

14 Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe tihityeŋe otmu biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. Otmu Awoŋnenŋe Anitâŋe mem hewewenŋe tuhuyekmu buku oraŋgim tânahom mannomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyinŋimu ewe karaŋgim mannomai. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

Yesuât Den Pat Âlepŋe
The New Testament in the Selepet Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Selepet long Niugini

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Selepet

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

995083d2-705e-5a60-af47-1e36806cccbc